ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 10 ΑΘΗΝΑΙ, 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1926 ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 41

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ CLAUDE FARRÈRE

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ

13 Αὐγούστου 19.—Χτὲς ἐννάτη μέρα τῆς νέας μου διαμονῆς στὴν Τουρκία, παρουσιάστηκα, μετὰ τὸ Σαλεμλίκι στὴν Α.Μ. τὸν Σουλτάνο. Πρὸ τῆς παρουσιάσεώς μου συνέβει κάτι ἀξιοπερίεργο. Ἕνας ὡραιότατος Τοῦρκος Κιρκάσιος μπῆκε στὴν αἴθουσα, προχώρησε μ' ἀπότομο στρατιωτικὸ βῆμα πρὸς τὸν πρέσβυν κι' ὕστερ' ἀπὸ μιὰ χειραψία:

— Ἡ ἐξοχότης σας θὰ μοῦ κάνῃ τὴν τιμή... εἶπε δείχνοντάς με, κι' ἄκουσα νὰ μὲ ὀνομάζῃ ἀκριβῶς καὶ στερεοτύπως.—Ὁ νέος μου Συνταγματάρχης Μαρκήσιος ντὲ Σεβινὲ Ποντμορού... Δὲν μὲ θυμᾶσθε κύριε Συνταγματάρχα; Μεχμὲτ Πασσᾶς!... κι' ὁ πρέσβυς Νάρκισσος Μπουσσὲ συνεπλήρωσε:

— Ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ στρατηγὸς Μεχμὲτ Νναλετὶν Πασσᾶς, Διευθυντὴς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Α. Μεγαλειότητος. Ὁ Τοῦρκος χαμογελώντας ἐξακολούθησε:

— Δὲ μὲ θυμᾶσθε...τὸ «Δελφίνι» τὴν θαλαμηγὸ τοῦ Δουκὸς Ντ' Ἐπερνόν; Ἀμέσως τὰ θυμήθηκα ὅλα!... Ἦταν μιὰ παληὰ ἱστορία ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια. Ἦταν τὸ πρῶτο μου ταξίδι στὴν Κων)πολι, μὲ τὸ «Δελφίνι» ποὺ τώρα ἔχει ἀχρηστευθεῖ. Ἐπεράσαμε ὀχτὼ μέρες μπρὸς στὴν Σταμπούλ, καὶ τὴν παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ὁ Ντ' Ἐπερνόν, κατάφερε νὰ περάσῃ στὸ κατάστρωμα ἕνα πρόσωπο μεταμφιεσμένο σ' ἐπαίτη. Ἦταν ὁ Μεχμὲτ Μπέης ποὺ ἔφευγε ἀπὸ τὴν Τουρκία γιατὶ εἶχε πέσει στὴ δυσμένεια τοῦ Σουλτάνου...αὐτὸς ποὺ τώρα ξαναβρίσκω εὐνοούμενο Πασσᾶ, Στρατηγὸ κι' ἀρχηγὸ τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας!... Καὶ δὲν εἶχε ἀλλάξει καὶ πολύ...γρήγορα τὸν ἀνεγνώρισα. Βρισκόμαστε τώρα κι' οἱ δυὸ κοντὰ σ' ἕνα παράθυρο... Ὁ Μεχμὲτ Πασσᾶς μὲ οἰκειότητα ἐστήριξε τὸ βραχίονά του στοὺς ὤμους μου καὶ μὲ τράβηξε πρὸς τὰ ἔξω:

— Ἔλατε, πέστε το!... Σᾶς φαίνεται παράξενο ἔ; ποὺ μὲ βρίσκεται πάλι διευθυντὴ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου... Ναί... Ναί!... Κι' ὅμως αὐτὸ εἶνε φυσικό. Ἐσεῖς οἱ Γάλλοι δὲν τοὺς χωνεύεται τοὺς κατασκόπους, καὶ ὅμως, καὶ σεῖς ὁ ἴδιος...ἔ; Στρατιωτικὸς ἀκόλουθος! Μεταμφιεσμένος κατάσκοπος· δὲν μπορεῖτε νὰ πῆτε ὄχι. Μὰ ἔτσι ὅμως, μέσα στὸ γαλάζιο στρατιωτικό σας μανδύα δὲν μποροῦν νὰ σᾶς περάσουν γιὰ προδότη. Καὶ μένα τὸ ἴδιο... Ἂς εἶνε...πρέπει νὰ σᾶς ἀφίνω τώρα... Ὀρεβουὰρ ἔ;... Ἔκανε δυὸ βήματα πρὸς τὴν πόρτα καὶ ξαναγύρισε:

— Ἀλήθεια...θὰ ξεχνοῦσα τὸ κυριώτερο. Πᾶνε δώδεκα χρόνια τώρα ποὺ μοῦ σώσατε τὴν ζωὴ ἐσεῖς ἢ οἱ φίλοι σας, δὲν ἔχει καμμία σημασία. Εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς τὸ ἀνταποδώσω ὅποτε θελήσετε κύριε Συνταγματάρχα... Ὀρεβουὰρ λοιπόν... Ἔφυγε... Ὕστερα ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ προσκύνημα ἀκολούθησε ἡ ἐπάνοδος τοῦ Σουλτάνου καὶ ἡ δεξίωσις. Στὴν εἴσοδο τοῦ Γιλδίζ, τ' ἁμάξι τοῦ πρεσβυτοῦ εἶχε προχωρήσει. Τὸ δικό μου ὅμως δὲν κατόρθωσα νὰ τὸ βρῶ. Τὸ εἶχα χάσει... Μένω στὴν πόλι, στὴν ὁδὸ Προύσης. Ἡ διπλωματικὴ παράδοσις ἀπαιτεῖ ὅπως ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος ἑδρεύει στὸ Πέραν καὶ τὸ καλοκαῖρι καὶ τὸ χειμῶνα. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ὁδὸς Μπροὺς εἶνε δυὸ βήματα ἀπὸ τὸ Τὸπ-Χανὲ κι' ἀπ' ἐκεῖ πιὰ τὸ διάστημα δὲν εἶνε γιὰ συζήτησι. Τὸ σπουδαῖο πάντως εἶνε πὼς βρέθηκα στὸ δρόμο μὲ τὴ μεγάλη στολὴ καὶ δυὸ ὧρες μακρυὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μου. Μεσημέρι... Ὁ ἥλιος ἔψηνε τὸ κεφάλι μου καὶ ποὺ νὰ φανῇ κανένα σωτήριο μόνιππο. Ὅλα καλὰ καὶ ἔκτακτα!. Ἔξαφνα αἰστάνουμαι κάποιο χέρι νὰ μ' ἀγγίζῃ τὸν ὦμο.

— Πῶς ἔτσι ἐκκρεμής, κύριε Συνταγματάρχα; Κι' ὁ πρέσβυς σας; Ἦταν ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς ποὺ ἔβγαινε κι' αὐτὸς ἀπὸ τὸ παλάτι.

— Ὁ κ. πρέσβυς γύρισε στὰ Θεραπιά, κύριε Στρατηγέ.

— Ἀ ὡραῖα! Θέλετε ν' ἀνεβῆτε στ' ἄλογό μου, κύριε Συνταγματάρχα;

— Ἡ Α. Ἐξοχότης ἀσφαλῶς θὰ ἀστειεύεται.

— Δὲν μπορεῖ, θ' ἀνεβῆτε στ' ἄλογό μου. Ἔχω ἄλλα δυὸ ἐδῶ στὸ παλάτι. Ἐστράφηκε κι' ἔδωσε μιὰ διαταγὴ στὸν στρατιώτη του.

— Θ' ἀνέβω σ' αὐτὸ ποὺ θαρθῇ Στρατηγέ μου.

— Ὄχι!... Σᾶς παρακαλῶ. Θὰ μοῦ κάνετε μεγάλη τιμὴ ν' ἀνέβετε σ' αὐτὸ ἐδῶ. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ «Δελφινιοῦ». Ἔλατε, ἔλατε, κύριε ντὲ Σεβινιέ!...Προχωρήσαμε, καλπάζοντες, ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον, μέσα ἀπὸ τὸ Νιχταντάς, μέχρι τὸ Ταξίμ. Ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς στρατῶνες τοῦ πυροβολικοῦ ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς μοῦ ἔκανε δυὸ κοπλιμέντα μικρὰ καὶ γρήγορα, μὲ συνεκίνησαν πολὺ γιατὶ μοῦ ἔθιγαν τὴ ματαιοδοξία μου.

Ὕστερ' ἀπὸ τὸ Ταξίμ, βρίσκουμε τὸ Πέραν... Ἡ μόνη συνοικία τῆς Κων)πόλεως ποὺ μοῦ εἶνε ἀντιπαθητική. Καὶ ἀλλοίμονο! ἐδῶ ὀφεῖλω νὰ κατοικῶ. Εὐτυχῶς ποὺ ἔτυχε ὁ δρόμος μου—ἡ ὁδὸς Προύσης—νὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἀηδὴς ἀπ' ὅλους τῆς συνοικίας τοῦ Πέραν.

— Κατεβῆτε λιγάκι μαζύ μου εἰς τὴν γέφυρα, μοῦ εἶπε ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς, χωρὶς νὰ σταματήσῃ διόλου. Μὲ δυὸ τρεῖς καλπασμοὺς περάσαμε τὴν ὁδὸ Κιοκσὲκ-Καλντερίμ.. Λίγο πάρα πέρα ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς σταμάτησε τ' ἄλογό του. Ἔτεινε τὸ χέρι του πρὸς τὴν Τούρκικη πόλη ποὺ ἁπλωνόταν μπροστά μας κατάξανθη κάτω ἀπὸ τὸ Κεράτιον Κόλπον.

— Ἐκεῖθε περ' ἀπ' αὐτὴ τὴ θάλασσα εἶνε ἡ Σταμπούλ κύριε Συνταγματάρχα... Ἐχαιρέτησα καὶ εἶπα:

— Τὸ Βυζάντιο!

— Ὄχι!. Ὄχι τὸ Βυζάντιο κύριε Συνταγματάρχα.. ἀλλὰ ἡ Σταμπούλ ἡ πόλη μας· τὸ Βυζάντιο ἐτάφηκε ἐδῶ καὶ δεκαπέντε αἰῶνες.. Κυτάχτε λοιπὸν ἐκεῖ πρὸς τὴν Σταμπούλ, ἀριστερὰ πρὸς τὸ Τζαμὶ τῆς ἀγορᾶς.. Τί τετράγωνες, τί μεγάλες καὶ ἄσκημες στέγες... Τὶς εἴδατε; Ἔ!. Κυτάχτε τώρα ἀπ' ἐδῶ, πιὸ πίσω. Στὸ Γαλατᾶ, νὰ, ἐκεῖ πάρα πάνω ἀπὸ τὸ Πύργο βλέπετε αὐτὸ τὸ πελώριο κτίριο... Εἶν' ἡ Τράπεζα· τὸ διακρίνετε; Ἐκεῖ κοντὰ στὴν Τράπεζα, κυττάχτε· μόλις φαίνεται χωμένος ὁ Κεράτιος κόλπος. Σκεφθῆτε λοιπὸ καὶ μὴ τὸ λησμονήσετε ποτὲ αὐτὸ ποὺ βλέπετε τώρα ὅταν θ' ἀκούσετε νὰ σᾶς μιλοῦν καὶ νὰ σᾶς λέγουν πὼς ἡ Τουρκία κκταρρέει... Λοιπόν.. ἐγὼ σᾶς ἀφίνω.. χαίρετε... ὀρεβουάρ... Ὁ στρατιώτης μου θὰ σᾶς συνωδεύσῃ καὶ θὰ μοῦ ξαναφέρῃ τὸ ἄλογο.. Ὀρεβουάρ.. Κι' ἔφυγε καλπάζοντας....

16 Αὐγούστου.— Ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων μου. Σήμερα ἔκλεισα τὰ σαρανταέξη... Κι' ὅμως ἐκεῖνοι ποὺ θὰ διαβάζουν μιὰ μέρα αὐτὰ τὰ ἀπομνημονεύματά μου, κάτι θὰ βροῦν· νὰ εἰρωνευθοῦν τὴν γεροντικὴ μου κοκεταρία... Τὸ διαμέρισμά μου, ποὺ μένω στὴν ὁδὸ Προύσσης, ἢ καλλύτερα τὰ διαμερίσματά μου! Τὰ διαμερίσματα τοῦ Συνταγματάρχου καὶ Στρατιωτικοῦ ἀκολούθου τῆς Γαλ. Δημοκρατίας! ἀπαρτίζεται ἀπὸ δυὸ σάλες, μεγάλες σὰν ἐκκλησιὲς καὶ ἀπὸ μερικὰ δωμάτια μικρά, ἀρκετὰ ἄβολα. Δυστυχῶς ἡ διπλωματικὴ ἐθιμοτυπία ἀπαιτεῖ τὰ σαλόνια αὐτὰ νὰ μένουν μόνο σαλόνια κατάλληλα γιὰ τὶς προσεχεῖς δεξιώσεις καὶ ἔτσι εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ μὴ μπορῶ νὰ μεταφέρω ἐκεῖ οὔτε τὸ κρεββάτι μου οὔτε τὸ ἀγαπημένο μου ἐβένινο γραφεῖο. Ἡ σκέψις μου αὐτὴ μὲ κάνει νὰ συχαθῶ ἀμέσως τὴν ὁδὸν Προύσσης. Ἐκείνη ποὺ εἶνε ἰδιαιτέρως φρικτὴ στὸ Πέραν, εἶνε ἡ «Μεγάλη ὁδὸς». Ἀποτελεῖ μιὰν ὠχρὴ ἀπομίμησιν, μίαν κακοφτιασμένην καρικατοῦρα τῶν ὀλιγώτερον παρισινῶν δρόμων τῶν βουλεβάρτων μας. Δὲν ξαίρει τὶ μυστικὸ ἔχει καὶ μὲ φέρνει πάντοτε σὲ κατάσταση ἀπελπισίας. Ὅλα ἐκεῖνα σοῦ μυρίζουν Δύση. Ὁ Στρατηγός, μοῦ τὰ εἶπε θαυμάσια. Στὴν Κων)πολη ὑπάρχει μόνο Σταμπούλ καὶ τίποτ' ἄλλο.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τὴν ὁδὸ Προύσσης στὰ Θεραπειὰ ὁ δρόμος δὲν εἶν' ἄσχημος. Ὑπάχρουν δυὸ σταθμοί. Ἀπὸ τὸν ἕνα πάει κανεὶς διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὸν ἄλλο διὰ θαλάσσης. Ὁ δεύτερος σταθμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴ γέφυρα. Ἐπιβιβάζομαι σ' ἕνα τροχοφόρον χονδροπάτηρο ποτισμένο μὲ ἄφθονη μαύρη καπνιά. Ἡ ὥρα εἶνε μιὰ παρὰ δέκα-ἕξη ἀλὰ τούρκα. Τὸ τροχοφόρο μας—τὸ Σιρκὲ—Χαΐρι—καὶ σύμφωνα μὲ τὸν τίτλο τῆς ἀτμοπλοϊκῆς Ἑταιρείας—δὲν χρειάζεεαι οὔτε πέντε λεπτὰ γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ ὅλο τὸ σμῆνος τῶν καραβιῶν. Ὅσο νὰ πῇς τρία ξέφυγε κι' ὅλας· διασχίζει τὸ Πέραν καί.. νὰ ὁ Βόσπορος... ἔ; δὲν εἶν' ἔτσι; ἐννοεῖτε τὶ θέλω νὰ πῶ! Νερὰ κρυστάλλινα, μαρμάρινα μέγαρα, οὐρανὸς σαπφειρένιος καὶ Σουλτάνες σὰν μαργαριτάρια κρεμαστὰ ποὺ λὲς πὲς τώρα σὲ λίγο θὰ γλυστρήσουν νὰ πέσουν στὴ γῆ.! Ναί! Καὶ ὅμως δὲν μπορῶ νὰ πῶ πὼς εἶνε ὅλα ἀκριβῶς ἔτσι, γιατὶ καὶ δῶ βάλαν τὸ χέρι τους οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ χτίσαν διάφορες οἰκοδομές· Ὡστόσο τὸ παποράκι μας πλησιάζει σ' ἕνα θαυμάσιο παλατάκι, κατακόκκινο σὰν αἷμα ποὺ ἀναπαύεται σ' ἕνα πάρκο ἀπὸ φιλλύρες, καστανιὲς καὶ κέδρους, ἀπὸ τοὺς ὡραιότερους ποὺ εἶδα στὴ ζωή μας. Τὸ μέγαρον τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας. Ἐδῶ πρόκειται νὰ κατέβω, πρῶτα-πρῶτα. Ὀλίγα βήματα πεζῆ. Ἡ προκυμαία γεμάτη ἀποσκευές. Νὰ ἡ εἴσοδος. Ἡ πόρτα. Λακέδες καὶ Καβάσιδες. Ὅλοι πετάγονται στ' ἀντίκρυσμά μου. — Ὁ Κύριος Μαρκήσιος... Τελειώσανε πιὰ τ' ἀστεῖα!. Σοβαρότης!

***

Τὸ βράδυ ἀλλαγὴ σκηνοθεσίας. Ἀφοῦ ἐτελείωσα ὅλες αὐτὲς τὶς διπλωματικὲς καὶ κοσμικὲς ἀγγαρεῖες, ἐπιβιβάζομαι καὶ πάλι στὸ Σιρκὲ-Χαΐριέ, στὸ τροχοφόρο μου. Στὶς ἀκτὲς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας τὰ ξύλινα σπητάκια ἀρχίζουν ν' ἀνάβουν τὰ φῶτα τους. Εἶνε πιὰ νύχτα ὅτε διπλαρώνουμε στὴ σκάλα τοῦ παληοῦ Σεραγιοῦ. Δὲν διακρίνει κανεὶς σχεδὸν καμμιὰ βάρκα στὸν Κεράτιο κόλπο. Παντοῦ γύρω τὸ ἴδιο αὐτὸ γαλάζιο χρῶμα καὶ μιὰ πηχτὴ γαλάζια ὁμίχλη. Τὶ σκηνοθησία ἀπαράμιλλη γιὰ μιὰ ὡραία τραγωδία τοῦ παληοῦ καιροῦ, πολὺ αἰσθηματικὴ μὰ καὶ περισσότερο τραγική, μὲ τρυφερὲς μονομαχίες καὶ ἄφθονες σφαγές! Ἀλοίμονο, ἀλοίμονο! Ὁ καιρὸς τῶν μονομαχιῶν καὶ τῶν σφαγῶν ἐπέρασε, ἐπέρασε πιά!

24 Αὐγούστου.— Σήμερα τὸ πρωὶ ἐπῆρα τὸ πρόγευμά μου στὰ Θεραπειά, στὴ πρεσβεία. Εἴμαστε μόνοι, ἐγὼ καὶ ὁ πρέσβυς. Ἡ Α. Ε. ὁ Νάρκισσος Μπουσσέ... Ἀλήθεια, τὶ χοφμανικὲς ἀντιθέσεις παρουσιάζει αὐτὸς ὁ γεροντᾶκος. Στὴν ἀρχὴ ἦταν ὑπηρέτης σὲ μιὰ ἀγροικία. Ὅταν ἔγινε εἴκοσι ἐτῶν βρέθηκε στὴ Γαλλία μαθητὴς τοῦ Ὠδείου καὶ στὸν πρῶτο διαγωνισμὸ ἐπέτυχε πρῶτο βραβεῖο βιολιοῦ. Κι' ἔτσι ἐχρίστηκε μέγας καλλιτέχνης καὶ ποιὸς ξαίρει ἂν δὲν εἴτανε μέσα του ἀληθινά. Ἐν πάσει περιπτώσει τὸ στάδιό του ἦταν πιὰ χαραγμένο καὶ ἡ ἐπιτυχία του ἐξησφαλισμένη. Καὶ ὅμως δὲν ἔμελλε νὰ πάρῃ αὐτὴ τὴν ἐξέλιξι. Ὄχι! Ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ ἐμφανίζεται ἔξαφνα ἑκατομμυριοῦχος βιομήχανος, μεγαλέμπορος, οἰκονομολόγος τὸ πᾶν καὶ ὅλα μαζί. Ἡ πολιτικὴ τὸν καλεῖ ἀπὸ παντοῦ. Τὰ κόμματα ἐκλιπαροῦνε τὴν συνεργασία. Γλυστράει ἀκόμα· εἶνε πολὺ ἔξυπνος. Φυλάγεται καὶ περιμένει τὴν κατάλληλη στιγμή. Ἀρχίζει νὰ θέτῃ εἰς κίνησιν τὰ οἰκονομικά του μέσα, ἔχει τρομοκρατήσει τοὺς ὑπουργούς. Τοὺς ρίχνει ὅταν τοῦ ἀρέσει. Σὲ εἴκοσι τέσσερης ὧρες ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ πετάει τὸ γάντι του στὴν Κυβέρνησι. Τῆς κηρύσσει οἰκονομικὸ ἀποκλεισμό... Τὶ τὰ θέλετε. Παράδοξο, πολὺ παράδοξο ὑποκείμενο. Πάντοτε ἀνήσυχο καὶ ἀσυνεπές. Ἐπήραμε τὸ πρόγευμα οἱ δυὸ μας· ἐγὼ κι' αὐτὸς μόνοι.

— Συνταγματάρχα, μοῦ λέγει ἔξαφνα. Διαβάζω στὰ μάτια σας πὼς ἀρχίσατε ἤδη νὰ συμπαθῆτε πολὺ τὴν Τουρκία. Ναί! Ναί! καὶ δὲν ἔχετε καὶ πολὺ ἄδικο, δὲν εἶνε διόλου ἄσκημη στὴ θέα. Λοιπὸν ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾶτε προσπαθῆστε, ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα νὰ τὴν ἀπολαύσετε γιατὶ δὲν θὰ τὴν βλέπετε πολὺ καιρὸν ἀκόμη. Ἡ χώρα αὐτὴ εἶνε ἑτοιμοθάνατη. Ναί! ἑτοιμοθάνατη. Θὰ τὸ ἰδῆτε... Ἀκοῦστε με λοιπόν... Αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι εἶνε ὀπισθοδρομικοὶ ἄνθρωποι. Ζοῦνε ἀκόμη ὅπως ζούσαμε μεῖς πρὸ τοῦ 89. Ἔχουν ἕνα στρατό, ἕνα μονάρχη, ἕνα πάπα, ἕνα Θεό, καὶ πιστεύουν σ' ὅλα αὐτὰ μὲ σιδερένια καὶ ἀκλόνητη πίστι. Ἐπὶ πλέον ὁ προφήτης τους τοὺς ἀπαγόρεψε νὰ δανείζουν μὲ τόκο... Οἱ Τοῦρκοι ψυχορραγοῦν.... Εἶνε καταδικασμένοι εἰς θάνατον. Μόλις ὁ πληγωμένος τὰ τινάξῃ, τὰ κοράκια πέφτουν σὰν βροχὴ ἐπάνω του. Γιὰ τὴν πληγωμένη Τουρκία τὸ πρῶτο κοράκι ποὺ ἐνεφανίσθη μέχρι τῆς στιγμῆς εἴτανε ἡ Ἑλλάς. Τώρα ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν Συρίων, Ἀρμενίων τῶν Ἑβραίων. Ὅλοι προετοιμάζονται κι' ἀκονίζουν τὰ σπαθιά τους. Τώρα μάλιστα μέσα σ' ὅλα αὐτὰ τὰ κοράκια ἐμπῆκε κι' ἕνα πολὺ μεγάλο σαρκοφάγο πειναλέο ἡ Εὐρώπη!. Ἔτσι ποὺ λὲς Συνταγματάρχα μου! Αὐτὸ παθαίνει κανεὶς ὅταν μένει καθυστερημένος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του....

***

Λοιπὸν δὲν πλήττω καὶ πάρα πολὺ ἐδῶ. Χθὲς ἔκαμα τὴν πρώτη μου ἐπίδρομὴ στὴν γειτονικὴ συνοικία, στὴν χριστιανικὴ δηλαδὴ συνοικία μου. Ἦταν ἡ ὥρα τῶν ἐπισκέψεων. Ἕνας παλιός μου φίλος ποὺ τὸν γνώρισα στὸ Λονδῖνο—στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς Αὐστριακῆς πρεσβείας, μὲ τὸν ὁποῖο ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνούσαμε κάτω ἀπὸ ἕνα σπῆτι κτισμένο μὲ ἑλληνικὸ ρυθμό, ἐχαιρέτησε μέσα μ' ἕνα οἰκειότατο κίνημα τῆς κεφαλῆς του.

— Ἐδῶ μένει ἡ οἰκογένεια τοῦ Κουλούρη... τοὺς γνωρίζετε;

— Ὄχι δὲν τοὺς γνωρίζω...

— Δὲν ξαίρετε λοιπὸν τὴν κυρία Κουλούρη; δὲν γνωρίζετε τὰς δεσποινίδας Κουλούρη; τὴν ὡραία Καλλιόπη; τὴν πιὸ ὡραία Χριστίνα; Τὶ λέτε; Μὰ τότε ἀγαπητέ μου τὶ κάνετε ἕνα μῆνα ἐδῶ; Καὶ στὴ στιγμὴ μὲ τραβᾶει καὶ μὲ βάζει στὴν πόρτα. Χαιρετισμοὶ καὶ χειραψίες. Στὴ λέξι «Μαρκήσιος» ἡ οἰκοδέσποινα ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀνεπαύετο ψωχελῶς στὴν πολυθρόνα της, ἀνεπήδησε αὐτομάτως.

— Καλλιόπη!. Χριστίνα!. Ἐμφανίζονται ἡ Χριστίνα κι' ἡ Καλλιόπη.

— Τὰ κορίτσια μου Κύριε Μαρκήσιε. Ἔκπληξις; ἡ Καλλιόπη καὶ ἡ Χριστίνα μοιάζουν τόσο πολὺ ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, ποὺ σᾶς βεβαιῶ πὼς ποτέ, δὲν θὰ κατορθώσω νὰ τὲς ξεδιακρίνω.

Κι' ἀρχίζω νὰ ρωτῶ ἐπὶ τοῦ φλέγοντος αὐτοῦ θέματος:

— Ναί, εἶνε ἀλήθεια. Ἡ ἀδελφή μου κι' ἐγὼ μοιάζουμε πάρα πολύ. Καὶ ὅμως πολλὲς φορὲς εἶνε διασκεδαστικὴ αὐτὴ ἡ ὁμοιότης... Λοιπὸν ἔρχεσθε ἀπὸ τὴ Γαλλία; Πῶς περάσατε;

Ἡ Καλλιόπη τεντώνει τ' αὐτί της;

— "Ω! Παρντόν... ἀκούω πῶς φεύγει ὁ Ἐμὶρ Σεκὴμιπ καὶ πρέπει νὰ τὸν χαιρετήσω. Κυττάζω ἀπὸ τὸ τζάμι· τίποτε! Δὲν βλέπω παρὰ ἕνα κομμάτι δρόμου, ἕνα κῆπο κι' ἕνα τοῖχο!

30 Λθγούστου.—'Αρχίζουν νὰ μοῦ ἀνταποδίδουν τὶς ἐπισκέψεις μου. Δέχομαι στὸ μικρότερό μου σαλόνι... Εἶμουν βυθισμένος στὴν ἀνάγνωσι τοῦ «Βαγιατζήτ» διάβαζα τὸ πιὸ ἀγαπημένο μου δίστιχο: «Μὴ ἀπελπίζεται ποτὲ μιὰ μανιακὴ ἐρωμένη—καὶ μιὰ λέξι ἂν μοῦ φύγῃ, θὰ χάσετε τὴ ζωή σας...»,"Οταν ὁ χροατός μου ἤρθε καὶ μοῦβαλε στὸ δισκάκι γιὰ τὶς κάρτες μεταξὺ τοῦ Ρακίνα καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου! Διάβασα: "Αρχιβάλδος Β. Φάλκλαντ «"Αγγλος Δι.ευθυντὴς τοῦ 'Οθωμανικοῦ 'Ελέγχου» καὶ Πρίγκηψ Στανίσλαος Τσέρνοβιτς «Γραμματεὺς β' τάξεως τῆς Ρωσσικῆς Πρεσβείας». Μοῦ φάνηκε παράξενο: Ἡ 'Αγγλία καὶ ἡ Ρωσία δὲν εἶνε καὶ τόσο φίλες καὶ μάλιστα ὅταν τύχῃ νὰ βρεθοῦν σὲ κράτη ἀνατολικά. Πῶς τώρα κατάφεραν οἱ δυὸ αὐτοὶ κυρώτεροι ἀντιπρόσωποί τους νὰ κάνουν παρέα καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐκκλήρωσι διπλωματικῶν καθηκόντων! Ποιὸς ξαίρει; στὸ κάτω-κάτω εἶνε πράγμα ποὺ δὲν μ' ἐνδιαφέρει καθόλου. Εἶπα νὰ περάσουν. Πρῶτος μπῆκε ὁ "Αγγλος. Τέσσερα βήματα μακρυὰ μου στάθηκε μὲ χαιρέτησε τυπικώτατα καὶ μοῦ συνεστήθη. 'Αμέσως ἔστρεψε κάπως δεξώτερα κι' ἀπεκαλύφθηκε κι' ὁ σύντροφός του ποὺ-ταν κρυμμένος πίσω του. Τοὺς προσέφερα καθίσματα... — Λυπηθήκαμε πάρα πολὺ ποὺ δὲν μπορέσαμε νὰ σᾶς ἀνταποδώσωμε γρηγορώτερα τὴν ἐπίσκεψί σας... Μεγάλη σωστή! 'Η συγγνώμη εἶχε ζητηθῆ. Αἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐθιμοτυπίας ἐξεπληρώθησαν. 'Ο Φάλκλαντ, σαραντάρης ποὺ δίνει ἐντελῶς τὴν ἐντύπωσι ἑνὸς δυτοῦ καὶ θετικοῦ ἀνθρώπου. 'Αντιθέτως μ' αὐτὸν ὁ Τσερνοβιτς, φυσιογνωμία λεπτὴ σὰ μεταξι... 'Η σιωπὴ παρατείνεται... Σηκώνωμαι μιὰ στιγμὴ, σημαίνω κ' φέρουν τὸν τούρκικο καφὲ καὶ ξαναπάθουμαι. Στὸ διάστημα τῶν ὀλίγων αὐτῶν στιγμῶν χωρὶς διόλου νὰ τὸ ἀντιληφθῶ ὁ Τσέρνοβιτς εἶχε πάρει στὰ χέρια του τὸν «Ρακίνα» μου καὶ τὸν ξεφυλλόσε... "Αἰ ὁ Βαγιαζήτ! Καλὰ τὸ μάντευα ἐγὼ πῶς θὰ εἶσαττε διαβασμένος ἄνθρωπος... Πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς πολὺ διαβασμένος γιὰ νὰ ἐννοήσῃ τὸν «Ρακίνα»...καὶ μάλιστα νὰ εἶνε Εὐροπαῖος ἀπὸ τὶς παλῆες ράτσες... Αὐτὸς ὁ Ρακίνας, εἶνε ἀσφαλῶς ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς, ὁ πιὸ βαθύς, ὁ πιὸ ἀνθισυχος, ὁ πιό... εὐχάριστα ἀνθῆτικος, ἀντλεῖ ποίησι κι' ἀπὸ τὶς πιὸ ταπεινὲς φρικαλεότητες τῆς ζωῆς, τὶς μοιχεῖες, δολοφονίες, προδοσίες, ἐνέδρες... δὲν εἶν' ἔτσι; 'Ο Ρακίνας, κύριε, εἶνε ἕνας εὐγενής, καὶ λεπτὸς διφθαρμένος, ἕνας γαλαζοαίματος σὰν καὶμᾶς. Εἶσθε καὶ σεῖς ἕνας ἀριστοκράτης, κύριε ντὲ Σεβιγνιέ, πράγμα ποὺ μᾶς προξενεῖ—τόσο στὸν Φάλκλαντ, ὅσο καὶ σὲ μένα—πολὺ εὐχαρίστησι. Θὶ ἄνθρωποι τῆς καταγωγῆς εἶνε πολὺ σπάνιοι σ' αὐτὸν τὸν τόπο...

Κι' ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ Φάλκλαντ τώρα: —Ναί! ναί! εἶμαστε γεμᾶτοι ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴν ἄρι.ξί σας. 'Εγὼ δὲν εἶμαι σὰν τὸν πρίγκηπα. Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἡ ποίησι. 'Αλλὰ δίνω πολὺ μεγάλη σημασία στὴν ἀξία τῆς καταγωγῆς. 'Εγὼ κατάγομαι ἀπὸ τοὺς Φάλκλαντ τῆς Σκωτείας, ἀπὸ τὴν κομητεία τῆς Φάιφ... Μιλοῦσε καλὰ γαλλικὰ ἀλλὰ ἀργά. Προφανῶς δὲν κάνει γιὰ ρήτωρ ἢ γλῶσσα του λύνεται μόνον ὅταν μιλεῖ γιὰ οἰκόσημα καὶ τίτλους.

— "Ἐχετα ζήσει στὸ Τράνσβααλ, κύριε 'Αρχιβάλδε.

— "Οχι· δὲν ἔζησα ἐκεῖ. 'Απλῶς εἶχα συνοδεύσει τὸν ἐξερευνητὴ Τάμσον. Μ' ἀρέσει πολὺ τὸ κυνήγι... 'Εδῶ μαζὶ μὲ τὸν πρίγκηπα κυνηγοῦμε τακτικὰ ἀγριοχοιρους κι' ἀρκοῦδες σπὰ κτήματα τοῦ 'Αβραὰμ πασσᾶ καὶ στὸ δάσος τοῦ 'Αλεμντὰλ... 'Αλλὰ ὁ Πολωνὸς διακόπτει. —Εἶνε ὥρα γιὰ τὸν πόλο, καὶ σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς συγχωρήσετε. 'Ορβουὰρ, κύριε ντὲ Σεβιγνιέ. Θὰ ξαναπεθοῦμε ἔ; καὶ θὰ ξαναμιλήσουμε γιὰ τὸ Ρακίνα. 'Εφυγαν.

Παρασκευὴ 9 Σεπτεμβρίου.—Σήμερα τὸ πρωὶ πῆγα στὸ Σελαμλίκι. 'Αλήθεια εἶνε πολὺ ὡραῖα αὐτὴ ἡ στρατιωτικὴ παρέλασι. Ξαναεῖδα τὸν Μεχμὲτ πασσὰ ποὺ εἶχε πληροφορηθεῖ τὴν παρουσία μου κι' ἤλθε νὰ μοῦ σφίξῃ καὶ πάλι τὸ χέρι στὴν αἴθουσα τῶν πρεσβευτῶν. —Ὡραῖος καιρὸς κύριε Συνταγματάρχα; Σήμερα μοῦ φαίνεται πὼς εἶνε ἡ τελευταία Παρασκευὴ τῶν «γλυκῶν νερῶν» στὴν 'Ασία. 'Επήγατε καμμιὰ φορὰ ὡς ἐκεῖ; Τότε θέλετε νὰ ἔρθετε σήμερα μαζύ μου :... 'Εδέχθηκα καταγοητευμένος.

Τὸ κατὶ τοῦ 'Αχμὲτ πασσὰ εἶνε ὑπέροχο. Γλυστρᾶμε ἐλαφρὸ ἐπάνω στὸ νερό. χωρὶς οὔτε τὸν ἐλάχιστο τιναγμὸ καὶ μὲ μιὰ ἀφάνταστη ταχύτητα. 'Ο 'Αχμὲτ κυττάει σιωπηλός. Μόλις κάπου κάπου διακόπτει τὴν σιωπὴ του δειχνοντάς μου τὰ πιὸ ἀξιοθέατα μέγαρα τῶν δύο ἀκτῶν 'Αλήθεια, οἱ Τοῦρκοι εἶνε ὀνειροπόλοι ἀνθρωποι. "Ἐξαφνα ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς μὲ ὁμολογεῖ ὅτι πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μοῦ λέει:—Κυττᾶχτε αὐτὰ τὰ «Γλυκὰ νερὰ» εἶνε σὰ μιὰ συνάθροισι δλης τῆς ζωῆς τῆς πόλεώς μας. 'Εδῶ οἱ γυναῖκες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς 'Ασίας μαζεύονται γιὰ νὰ ξεστάσουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλην, νὰ τὴν συγκείνῃ μὲ τὸν ἑαυτό της καὶ νὰ τὴν κάνῃ, νὰ τὴν ζηλέψῃ. 'Αμοιβαίως διδάσκονται τὴν διαφθορά, καὶ τόσο μάλιστα τέλεια εἶνε ἡ διδασκαλία, ὥστε στὸ Πέραν τὰ σκάνδαλα τρέχουν πιὰ στὸ δρόμο... 'Εγὼ ἐδῶ κύριε Συνταγματάρχα, ξαίρετε εἶμαι διευθυντὴς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Α. Μ. καὶ θὰ μαντεύετε βέβαια πὼς λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός μου αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει σπίτι τουρκικὸ ἢ εὐρωπαϊκὸ στὸ ὁποῖο νὰ μὴ ἔρριξα τὴ ματιά μου. Λοιπὸν σᾶς βεβαιῶ πὼς, καίτοι κάνω πολλὲς φορὲς πὼς δὲν βλέπω, ὅτι δὲν ἀφορᾷ τὸ Κράτος καὶ τὸν 'Ισλάμ, ἐν τούτοις —χωρὶς νὰ τὸ θέλω— ἐκοκκίνησα πολλές. μὰ πολλὲς φορές, ἀπὸ ἀτροπή, γιὰ ὅτι εἶδα... 'Ωστόσο, βρισκόμαστε τώρα στὸ ὡραιότερο μέρος τῶν «Γλυκῶν νερῶν». Καὶ οἱ δυὸ ὄχθες εἶνε θαυμάσιος κατήφορος κατάφυτος ἀπὸ περίφημα δένδρα. Κάτω ἀπὸ τοὺς πυκνοὺς καὶ δροσεροὺς ἰσκιους των διακρίνονται καθισμένες ἕνα σωρὸ τουρκάλες. Τὸ κατὶ μας, πλησιάζει στὴν ξηρά. 'Ο Μεχμὲτ πήδησε ἔξω καὶ μοῦ ἔνευσε νὰ τὸν μιμηθῶ.

— "Ἐχω νὰ κανονίσω κάποια ὑποθεσοῦλα ἐδῶ, δυὸ βήματα πάρα πέρα. "Αν θέλετε ἐλᾶτε καὶ σεῖς νὰ περπατήσετε λιγάκι.

— "Οχι... καλὰ βρίσκομαι μὰ τὴν πίστι μου, ἐδῶ...

"Α ! νὰ ἕνα ὅμορφο κατάκαι, μὲ τέσσερα κουρτιά... Θὰ εἶνε ἀσφαλῶς κανένα κατὶ τραπέζης ἢ πρεσβείας. Στὴν πρώρα του κάθεται ἕνας καβάσης... Στολὴ ἀγγλικὴ ἂν δὲν ἀπατῶμαι. Μὲ πλησιάζει αὐτὸ τὸ κατάκι... Νά το, τόσο κοντά! Πίσω του εἶνε καθισμένη μιὰ κυρία τὴν ὁποίαν δίνω δὲν κατορθώνω νὰ ἰδῶ γιατὶ κρύβεται κάτω ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένη ὀμπρέλλα της. Μάλιστα, ὁ ἥλιος κρύβεται κάτω στὰ δέντρα, καὶ ἡ ὀμπρέλλα σχεδὸν ἀμέσως κλείνεται κι' αὐτή. Κρατάει στὰ χέρια της σφιγμένο κοντὰ της, ἕνα ὡραῖο ἀγοράκι μὲ κασταν.ὲς μπουκλίτσες. "Ἕνα ἀπότομο τίναγμα! ὁ Μεχμὲτ ξαναγύρισε καὶ πήδησε πίσω στὰ μαξιλάρια, μ' ἕνα παληκαρίστικο πήδημα. Κάθισε σὰν πρὶν στὸ πλευρό μου.

— Εἴδατε Στρατηγὲ αὐτὸ τὸ κατὶ ποὺ πέρασε τώρα; ποιὰ ἦταν αὐτὴ ἡ Κυρία; Δὲν τὴν ξαίρετε; Καὶ ὅμως εἶνε τὸ κοῦκλο σας κὺρ Συνταγματάρχα! 'Η Λαΐδη Φάλκλαντ, ἡ σύζυγος τοῦ "Αγγλου Διευθυντοῦ τοῦ Ἐλέγχου.

— "Ω! Πῶς αὐτὸ πάλι; ὥστε εἶνε παντρεμένο αὐτὸ τὸ σκωτζίκο μαντρόσκυλό μας, καὶ παντρεμένο μ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν Δούκισσα τοῦ Βὰν Ντύκ; "Οχι! "Οχι! δὲν εἶνε δυνατόν. "Α! Θὰ εἶνε πολὺ θερμὴ μητέρα, πολὺ τρυφερὴ αὐτὴ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ. Τὸ ἐγγλεζάκο κατάκαι ἀνοίχτηκε ἀπὸ τὴν ξηρά. Τὸ δικό μας ἐξακολουθεῖ νὰ προχωρῇ ἀργὰ ὅπως καὶ πρίν· ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ κατάκι τῆς Λαΐδης περνάει ἀπὸ κοντά μας. 'Η Λαΐδη στ' ἀντίκρυσμα τοῦ Μεχμὲτ χαμογέλασε. Ἐκεῖνος τὴν χαιρέτισε ἀλὰ τούρκα.

— Τί εἴδους γυναῖκα εἶν' αὐτὴ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ, Στρατηγέ μου;

— "Αἰ Κύριε Συνταγματάρχα μου. 'Η Λαΐδη Φάλκλαντ εἶνε γυναῖκα ἑνὸς δυστυχοῦς συζύγου. 'Ο "Αρχιβάλδος Τάλκλαντ, εἶνε ἕνας γελοῖος τύπος, ποὺ θέλει σώνει καὶ καλὰ νὰ παντρευτῇ τώρα τελευταία τὴν μαιτρέσσα του του καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν γυναῖκα του. Καὶ τώρα ἑτοιμάζεται νὰ πάρῃ διαζύγιο μὲ τὴν Λαΐδη αὐτὴ ποὺ εἴδατε, καὶ νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ μαλιστα καὶ τὸ μόνο της παιδάκι, ποὺ αὐτὴ λατρεύει σὰν Θεό.

Κυριακὴ 11 Σεπτεμβρίου.— Χορὸς χθὲς τὸ βράδυ στὸ Σοῦμπε Παλὰς στὰ Θεραπιά. 'Ο πρῶτος μου χορὸς στὴν Κωνσταντινούπολι. Καὶ μιὰ ὡραία περιπέτεια, ἐγνώρισα τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ. Στὴ μέση τοῦ ἐξώστου. ἔπῃρε τὸ μάτι μου μιὰ παρέα ἀπὸ διπλωμάτες, Ἦταν καὶ ὁ Νδρκισσος Μπουσσὲ καθὼς καὶ ἀρκετὲς ἄλλες ἐξοχότητες. Προχώρησα καὶ ὑπέβαλα τὰ σέβη μου στὸν κ. Πρέαβο. "Ἐξαφνα δύο νέα πρόσωπα κατέφθασαν καὶ ὁ κύκλος μας ἐμεγάλωσε δυμὸς. 'Ο κ. 'Αρχιβάλδος Φάλκλαντ καὶ ὁ πρίγκηψ Στανίσλαος Τσέρνοβιτς, ποὺ τοποθετήθηκε μεταξὺ τοῦ Βιλλαβιτσιόζε καὶ ἐμοῦ καὶ ἄοχισε σχεδὸν ἀμέσως νὰ ὁμιλῇ περὶ Ρακίνα. Τὴν ὥρα ἐκείνη εἰσήρχετο ἡ πρέσβεια τῆς 'Αγγλίας στηριζομένη στὸ βραχίονα τῆς Λαΐδης Φάλκλαντ ποὺ τὴν ἀνεγνώρισα ἀμέσως μόλις τὴν εἶδα. Ἐπηκολούθησαν διάφορες ἀηδίες. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ ἔσκαζα στὰ γέλοια. Εὐτυχῶς δμως κρατήθηκα χάρις σὲ μιὰ ἰδέα ποὺ μοῦ πέρασε ξαφνικὰ ἀπ' τὸ κεφάλι. Σηκώθηκα, ἐπέρασα μέσ' ἀπ' ὅλη τὴν παρέα καὶ στάθηκα ὀρθὸς μπροστὰ στὴν Κυρία Φάλκλαντ.— "Ἐχετε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ παρουσιάσετε στὴν Λαΐδη Φάλκλαντ ; Ἐπρόφερα αὐτὰ τὰ λόγια γεμᾶτος γλύκα. Τὸ βλέμμα μου ἦταν μελιστάλαχτο. Μ' ἐκύτταξε, καὶ μὰ τὴν πίστι μου, αἰσθάνθηκα ἔτσι ἕνα πολὺ δυσάρεστο συναίσθημα, κάτω ἀπὸ τὴν πίσι αὐτῶν τῶν ζωηρῶν βλεμμάτων του, ποὺ μὲ περικύκλωσαν χωρὶς καμμιὰ καλωσύνη. Ἐν τῷ μεταξὺ μὲ συνέστησε μὲ δυὸ τρεῖς λέξεις παράξενες, ποὺ τὲς θυμᾶμαι λέξι πρὸς λέξι.

—Μαρί!. ὁ φίλος μου, Μαρκήσιος ντὲ Σεβινιέ...

'Ο φίλος μου; Μ' αὐτὸ εἶνε πολύ. Τί μ' ἐνδιαφέρει δμως ἐμένα! τίποτα! ἐγὼ εἶχα τὴν πρόθεση νὰ γνωρίσω τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ, καὶ τὴν ἐγνώρισα. Μόνο ἕνα πρᾶγμα μ' ἔκανε νὰ σκεφτῶ καὶ ν' ἀπορήσω. Στὰ «Γλυκὰ Νερὰ» ἐκεῖνη τὴ μέρα ποὺ πρωτόειδα τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ, ἔξω παρατηρήσει στὴν ἐκφρασί της μιὰ φοβερὰ μελαγχολία. Χθὲς δὲν μποροῦσα νὰ ἰδῶ τοιοῦτο πρᾶμα. Ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ μιλοῦσε καὶ φλαρροῦσε μὲ τέτοια εἰλικρίνεια., ὅσο καμμιὰ ἀπ' ὅλες ἐδῶ τὶς ἄλλες κυρίες.. Οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν τὴν πῆρε τὸ μάτι μου ἔτσι κάπως σκεπτική καὶ μελαγχολική. "Ἐξαφνα δμως ἔγιαν περάσει τὰ μεσάνυχτα, καὶ οἱ ἐσπερίδες, τοῦ Σοῦμπε Παλὰς δὲν παρατείνονται σχεδὸν ποτὲ περισσότερο—ἤρθε, ἀπὸ τὴ σάλα τοῦ χοροῦ ἕνα ζευγάρι γιὰ νὰ μᾶς χαιρετήσῃ: Τὴ στιγμὴ ἐκείνη παρετήρησα πὼς ἔχανικὰ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ στενὸ χωρήθηκε καὶ πὼς κυττοῦσε παράδοξα τὰ δυὸ αὐτὰ νεαρὰ πρόσωπα ποὺ ἔστεκαν μπροστά μας ἀκίνητα, στηριγμένα τὸ ἕνα εἰς τὸ ἄλλο, σχεδὸν ἀγκαλλιασμένα. Σηκώθηκε μὲ τρόπο κι' ἐβγῆκε στὸν ἐξώστη. Χαιρέτισα βιαστικὰ τὴ συντροφιά μου καὶ τράβηξα πρὸς τὰ ἐκεῖ. "Οταν ἔφθασα κοντά της, γιὰ νὰ μὴ τὴν τρομάξω ἀπότομα, ἔκανα δυὸ τρία βήματα δυνατὰ στὶς πλάκες. Μοῦ φαίνεται δμως πὼς δὲν ἄκουσε τίποτε.

— Κυρία μου, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς χαιρετήσω; φεύγω.

Τρόμαξε καὶ γύρισε πρὸς τὸ μέρος μου, Καὶ εἶδα τότε. ὦ! τί εἶδα!. δυὸ σειρὲς ἀπὸ δάκρυα νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια της. Ἐξηκολούθησα :—Θὰ τολμοῦσα νὰ σᾶς παρακαλέσω Κυρία μου, νὰ μοῦ δίδατε ἂν θέλατε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ στὸ σπίτι σας... Θὰ ἔχετε ἴσως μιὰ ἡμέρα ἐπισκέψεων.. Πότε δέχεσθε!

—"Οχι! δὲν ἔχω ὡρισμένη ἡμέρα. Μὰ δὲν βγαίνω ποτὲ σχεδὸν ἀπὸ τὸ σπίτι μου καὶ δέχομαι πάντοτε ὅταν εἶμαι ἐκεῖ. Καλὴ νύχτα σας Κύριε καὶ ὀρεβοὰρ ἂν θέλετε.

"Ω! βέβαια, ἀσφαλῶς θὰ πάω στὸ σπῆτι τῆς Λαΐδης Φάλκλαντ νὰ ὑποβάλω τὰ σέβη μου. Καὶ δὲν πρέπει μάλιστα νὰ τ' ἀναβάλλω.

Ἐν τῷ μεταξὺ συνέβησαν διάφορα ὡραῖα πράμματα' ἀπὸ χθὲς εἶμαι κάτοχος ἑνὸς ὡραίου καϊκιοῦ καὶ ἀπὸ σήμερα πρωΐ, καὶ ἑνὸς σπητιοῦ. Κι' ὅλ' αὐτὰ ἔγιναν ἔτσι σὰν μ' ἕνα μαγικὸ νεῦμα. Ἐννοεῖται πὼς ὁ μάγος αὐτὸς ὀνομάζεται Μεχμὲτ Μασσᾶς.

***

— 'Οσμὰν! ποῦ εἶνε τὸ καϊκι μου; Φωνάζω τὸν τούρκο μου.. Σήμερα θέλω νὰ πάω στὴν Καλιτζᾶ. Τὸ κιγκλίδωμα τοῦ κήπου τῶν Φάλκλαντ διακόπτεται στὴ μέση ἀπὸ μιὰν μεγάλη ὀρθάνοιχτη πόρτα. Νέ ἕνας ἄνθρωπος καὶ μὲ στολὴ μάλιστα, "Α! θὰ εἶνε ὁ Καβάσης τῶν «Γλυκῶν Νερῶν», ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

— 'Η Λαΐδη Φάλκλαντ! παρακαλῶ; "Ἀφωνος σύβει τὸ κεφάλι καὶ μοῦ κάνει βαθειὰ ὑπόκλισι. Μὲ ἀναγγέλει καὶ νἄμαι μέσα σ' ἕνα εὐρύχωρο σαλόνι. Σὲ λίγο.

— Καλὴ μέρα σας Κύριε... Τρομάζω κάπως καὶ στρέφομαι πρὸς τὴν πόρτα. Μπᾶ; δὲν εἶνε ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ!...

— Πρέπει νὰ σᾶς χρεωστῶ μεγάλη χάρη κύριε ποὺ ἤρθατε νὰ μὲ ἰδῆτε.. εἶμαι ἡ Λαΐδη Ἔβελ.

— «Νὰ μὲ ἰδῆτε»; τὸ εἶπε ἄραγε ἐπίτηδες; τί σημαίνει αὐτό; Καὶ ὅμως ἐγὼ ἐζήτησα νὰ ἰδῶ τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ. Ἀπαντῶ μὲ διάφορες εὐγενικὲς καὶ συγκρατημένες ἐκφράσεις.. Εὐτυχῶς τελειώσανε τὰ βάσανά μου. Νὰ ἡ πόρτα ἀνοιγεῖ, καὶ ἐμφανίζεται ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ.

—"Ω! Κύριε ντὲ Σεβινιέ.. ἐσεῖς ἐδῶ.. τί εὐχάριστη ἐκπλήξη. Τῆς φιλῶ τὸ χέρι καὶ βάζω στὸ μυαλό μου δυὸ θεωρήματα κι' ἕνα πόρισμα.

Α : Εἶνε ἀληθινὰ εὐχαριστημένη ποὺ μὲ ξαναβλέπει

Β : Δὲν εἶχε καμμιὰ εἴδησι πὼς εἶμαι σπῆτι της

Πόρισμα : Οἱ ὑπηρέτες τοῦ Φάλκλαντ τὴν μεταχειρίζονται κάπως παραμελημένα καὶ δὲν τῆς ἀναγγέλλουν ποτὲ τὶς ἐπισκέψεις της.—Εἶνε θαυμάσιο!.

'Ανταλλάξαμε διάφορες κουβέντες γύρ' ἀπὸ σπῆτι της, τὴν καταγωγή της κ.λ.π. κ.λ.π., καὶ ἡ νεαρὰ Σκωτὴ ποὺ ἔβλεπε τὸν ἑαυτό της ἀποκλεισμένο ἀπὸ τὴ συζήτηση ἐτόλμησε νὰ πῇ.

— Θὰ πάρετε ἕνα τσαί, ὄβν εἶν' ἔτσι ἀγαπητὲ μου Κύριε:

—"Οχι... Μὶς 'Εδιθ... Καὶ ἐπανέρχομαι πάλιν στὴν Λαΐδη Φάλκλαντ, πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ ἀποτείνομαι.

— Μοῦ ἀρέσει πολὺ τὸ τσαί, μὰ πίνω μόνο τσαί Κίνας καὶ Περσίας, δυὸ τρεῖς ρουφηξίες χωρὶς ζάχαρι.. ὅσο δὲ γιὰ ἐκεῖνο πάλι τὸ μικρὸ γεῦμα τῶν ἄγγλων... αὐτὸ τὸ Δάϊβ-ο-Κλόκ.

'Η Λαΐδη "Εδιθ, ἐδάγκωσε ἐλαφρὰ τὸ χεῖλη της. 'Η Λαΐδη Φάλκλαντ γέλασε.

—"Ω! Μὰ τότε μπορεῖτε νὰ βρῆτε περσικὸ τσαί; σ' ὅλα αὐτὰ τὰ καφενεδάκια τῆς Σταμπούλ. Καὶ τὸ κάνουν περίφημα. 'Εν τῷ μεταξὺ δμως θὰ σᾶς φέρω νὰ δοκιμάσετε ἕνα γλυκὸ τούρκικο: "Ἕνα ντουμᾶ.

— Μά! Μαίρη! τὶ λές; θὰ δώσῃς τώρα τοῦ κυρίου Συνταγματάρχου ἀπ' αὐτὰ τὰ βρωμερὰ μίγματα ποὺ πουλᾶνε στὸ δρόμο!

'Επενέβην αὐτηρά:

— Εἶνε γλυκὸ τοῦ χελβατζῆ; "Ω! τὶ ὡραία ἰδέα κυρία μου!

Σηκώνεται καὶ σημαίνει. Μιὰ καμαριέρα ἔρχεται ἀμέσως καὶ ξαναφεύγει ἀφοῦ ἐπῆρε τὶς ἀπαραιτήτους παραγγελίες τῆς Κυρίας. Δὲν ἔφυγε δμως χωρὶς νὰ κυττᾷ καὶ τὰ μάτια τῆς Λαΐδης "Εδιθ! "Α! ὥστε ἔπρεπε νὰ ἐπικυρώσῃ κι' αὐτὴ! ὡραῖα!

'Ο ντουρμᾶς ἀφικνεῖται πάραυτα! Εἶνε πολὺ νόστιμο γλυκό.

Σὲ λίγο σηκώνομαι. — "Ω! Κάθισα πάρα πολύ... κοντεύει νὰ νυχτώσῃ...

— Φεύγετε κι' ὄλας; Δὲν ξέρετε πὼς στὴ ἐξοχὴ οἱ ἐπισκέψεις πρέπει νὰ διαρκοῦν πολύ...

— Εἶμαι ἀπείρως εὐχαριστημένος Κυρία μου, γιὰ τὴν τόσο θερμὴ ὑποδοχή σας καὶ σᾶς βεβαιῶ πὼς φεύγω μὲ πολὺ μεγάλη μου λύπη ἀπὸ τὸ σπίτι σας. Μὲ ἡ Σταμπούλ ἀπέχει τόσο πολὺ καὶ τὸ κάθε μου ὄβν ἔχει παρὰ μόνο τέσσερα κουπιά.

— Δυστυχῶς ὄχι : Στὸ Πέραν.

Χαιρετῶ καὶ φεύγω. 'Η Λαΐδη, "Εδιθ μένει στὰ σαλόνια.'Η Λαΐδη Φάλκλαντ δμως μὲ συνοδεύει ὡς τὸν κῆπο. Τὸ κατάκι μου ποὺ εἶχε ἀράξει καμιὰ ἑκατοστὴ βήματα μακρυὰ πλησιάζει.

"Ἐξαφνα κυττᾷ τὸ ἐπίσημο τὴ Λαΐδη Φάλκλαντ καὶ τῆς λέγω:

— 'Εσυνήθισα πάντοτε κυρία μου νὰ εἶμαι πολὺ εἰλικρινής. Δὲν πιστεύω αὐτὸ νὰ σᾶς δυσαρεστήσῃ. Εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς πῶ... Θὰ εἶνε δυνατόν, Κυρία μου. νὰ φλυαρήσῃ κανεὶς καμιὰ ὡρα μαζύ σας... ἔτσι μένοντας μόνος...ἐγὼ...καὶ σεῖς...

Ἐκείνη μὲ ἀκούει κάπως ἔκπληκτη, ὄχι δμως καὶ δυσαρεστημένη.

Ἀπεράσιαι νὰ ἀπαντήσῃ μὲ θάρρος :

— Εἶνε λιγάκι ἀνάρμοστο...καὶ δμως...ἄς εἶνε! Βλέπουμε! Πότε λέτε νὰ κάνετε κανένα περίπατο ὡς τὴν Σταμπούλ;

— Δὲν ξέρω κι' ἐγὼ πότε! Ναί! τὴν Δευτέρα...θέλετε;

—Τὴν Δευτέρα ; Καλά!

Ποῦ δμως θέλετε νὰ βρεθοῦμε! ἔχετο δίκιο...δὲν ξέρετε τὴν τούρκικη πόλη !...Λοιπὸν ἀκούστε με ! Θὰ περάσετε τὴν Γέφυρα καὶ θὰ στρίψετε τὴν πρώτη ὁδὸ δεξιά. Θὰ μὲ περιμένετε ἐκεῖ, Θὰ ἔλθω στὰς δύο ἀκριβῶς.

—Εὐχαριστῶ...

Καὶ σφαγίζω αὐτὸ τὸ εὐχαριστῶ, μ' ἕνα φίλημα στὸ χέρι της.

Ἀπόψε πῆγα στὸ χορὸ τοῦ Σοῦμερ Πάλας πῆγα πολὺ ἀργά, δὲν χόρευαν πιά. Στὴ σάλα βρῆκα μόνους τοὺς Ἀρχιβάλδο καὶ τὸν Τσέρνοβιτς νὰ πίνουν.

Σάββατο 17 Σεπτεμβρίου.—'Επέρασα τὴ γέφυρα καὶ ἔστρεψα τὴν πρώτη ὁδὸ δεξιά. 'Οπως εἴχαμε συμφωνήσει. περμένω...

"Ωστε αὐτὴ εἶνε ἡ Σταμπούλ. Τί ἀπογοήτευσι! 'Εγὼ ἐνόμιζα ὅτι θὰ περνοῦσα τὴν γέφυρα. ἀμέσως ἡ Σταμπούλ Φ' ἀρχίζε νὰ ἐμφανίζῃ, μπροστά μου τὰ θέλγητρά της. Τίποτε δμως :

Δύο ἢ ὥρα ; ὄχι! Πηγαίνω μπροστά. Αὐτὴ ἡ στρατιωτικὴ ἀκρίβεια μπορεῖ πολλὲς φορὲς νὰ σᾶς γίνῃ πρόξενος ἀρκετῶν συμφορῶν στὰ ρανταβοῦ.

'Α! νὰ μιὰ ὀμπρέλλα ἄσπρη, στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. ποὺ ξεδιακρίνεται ἀπάνω-ἀπάνω ἀπὸ τὰ φέσια καὶ σαρίκια... Λούνατον! Δὲν εἶνε ἀκόμη ἀκριβῶς. Λείπουν ἀκόμα δέκα λεπτά. Καὶ δμως αὐτὴ εἶνε!

— Καλημέρα !" Δὲν περιμένατε πολύ, ἔ ;

Μὲ θερμὴ χειροψία. 'Η Λαΐδη Φάλκλαντ κρατεῖ ἕνα δέμα μὲ κίτρινο χαρτί. Τῆς τὸ πέρνω καὶ τὸ κρατῶ ἐγώ.

—Ναί, κρατῆστε το. Εἶνε διάφορα ζαχαρωτὰ ποὺ σᾶς ἀρέσουν καὶ μοῦ ἀρέσουν. Ἐπειδὴ τὸ παπορακι μᾶς ἔφερε κάπως νωρὶς, πέρασα ἀπὸ τὸν Χατζῆ-Πτεκὲρ.

—Τὸν ζαχαροπλάστη τῆς Μόδας.

Καὶ προχωρεῖ εὐκίνητη, προσπαθοῦντας ν' ἀποφεύγῃ τὸ συνωστισμό.

Ἐμπῆκε σὲ κάτι ἤσυχους καὶ συμπαθητικοὺς δρομίσκους.

Οὔτε ἕνας διαβάτης! 'Εδῶ εἶνε ἡ Σταμπούλ, ἡ πρωτεύουσα τῶν πιστῶν τοῦ Προφήτου ; ἀπίστευτο ! Δὲν ἦταν δυνατὸ ποτὲ στὴ ζωή μου νὰ φαντασθῶ ἕνα τέτοιο πρᾶμμα γι' αὐτὸ τὸ χωριουδάκι...

'Η Λαΐδη Φάλκλαντ ποὺ ἐννόησε τὴν ἔκπληξί μου. στρέφεται καὶ χαμογελᾶ.

— Σᾶς φαίνετε περίεργο, ἔ; Φαίνεσθε κατάπληκτος! Καὶ δμως αὐτὴ εἶνε ἡ Σταμπούλ. Στοιχηματίζω πὼς σᾶς φαίνετε ἕνα μικρὸ χωριουδάκι. Εἶνε δμως πολὺ μεγαλύτερη. Πρέπει νὰ περπατήσουμε δυὸ λεύγες ἀκόμα ἀπ' ἐδῶ γιὰ νὰ φθάσουμε στὸ τέρμα της.

Κυττᾶχτε τὰ δέντρα, τὰ σπίτια τοὺς τοίχους. Τίποτα τὸ κανονικὸ καὶ τὸ μοδέρνο, τίποτ' ἀπ' ἐκείνη, τὴν φρικτὴ δῆμ τῶν μαγαλουπόλεων ποὺ σὲ γεμίζει πλήξι καὶ ἀσφυξία. Ἐδῶ ζῇ κανεὶς κα

— Καλ' βέβαια... Ἔπειτα τὸ εἴπατε καὶ μόνος σας: πρὸ ὀλίγου. Ἡ Μαρία εἶνε πολὺ δυστυχισμένη γυναῖκα καὶ ἕνας νέος ἔρωτας, σὰν τὸν δικό σας θὰ τῆς μαγνάλωνε τὴν δυστυχία της; καὶ θὰ τῆς προσέθετε νέα βάσανα στὴ ἄτυχη ζωή της.

— Ἠσυχᾶστε, κυρία μου! Δὲν πρόκειται μὲ κανένα τρόπο ἀ προξενήσω κακὸ στὴ Λαΐδη Φάλκλαντ.

— Βέβαια! ἔχετε δίκηο, γιατὶ δὲν ξέρετε—δὲν ἔχετε ἰδέα—ἀπὸ τὶς πονηρὲς τῆς Ἀνατολῆς. Πάντως σᾶς καθιστῶ προσεκτικούς. Ἀμαξᾶ... ἀμαξᾶ! στάσου!

Ὁ ἀμαξᾶς σταμάτησε· εἵμαστε κ' ὅλας στὸ Πέραν, καὶ στὴν ὁδὸ Καβρισταῖν—πρὸς τὸ μέρος τῆς Μεγάλης ὁδοῦ...σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ πολυσύγκοστες συνοικίες... Ἐδῶ κατοικεῖ ἡ Κυρία Ἐριζιάν...

— Ἔλατε κανένα ἀπόγευμα νὰ φλυαρίσουμε σπίτι. Εἶμαι πάντοτε σχεδὸν καὶ ἔχω πολὺ ὡραῖο τσαΐ καὶ θαυμάσιο τζάκι.

16 Ὀκτωβρίου.—Ἀθὲς στὸ Πέραν, διπλωματικὴ ἐσπερίς, στὸ ὁποῖο Καβριστὰν—πρὸς τὸ μέρος τῆς Μεγάλης ὁδοῦ...σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ πολυσύγκοστες συνοικίες... Ἐδῶ κατοικεῖ ἡ Κυρία Ἐριζιάν...

— Ἐλᾶτε κανένα ἀπόγευμα νὰ φλυαρίσουμε σπίτι. Εἶμαι πάντοτε σχεδὸν καὶ ἔχω πολὺ ὡραῖο τσαΐ καὶ θαυμάσιο τζάκι.

16 Ὀκτωβρίου.—Ἀθὲς στὸ Πέραν, διπλωματικὴ ἐσπερίς, στὸ ὁποῖο Καβριστὰν—πρὸς τὸ μέρος τῆς Μεγάλης ὁδοῦ...σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ πολυσύγκοστες συνοικίες... Ἐδῶ κατοικεῖ ἡ Κυρία Ἐριζιάν...

Ὁ Πιελὴ-Μπέης δέχεται μὲ φράκο καὶ μὲ τὸ πρᾶσινο μεγάλο κορδόνι του.

Νὰ ὁ Νάρκισσος Μπουσσέ. Τὸν πλησίασα καὶ ὑπεκλίθην καὶ ἐγώ, ὕστερ' ἀπ' αὐτόν, ἐνόπιον τοῦ Μεχμὲτ πασσᾶ.

Τουαλέττες ἀφθονες καὶ κομψές. Ὅλος ὁ διπλωματικὸς κόσμος—ὅλο τὸ Πέραν—ἀντιπροσωπεύετο μὲ τὶς πιὸ μικρὲς λεπτομέρειές του. Τὸ γυναικεῖο φύλον ἦταν ἀρκετὰ ἀριστοκρατικῆς προελεύσεως. Ἐξ ἄλλου ὁ Πιελὴ Μπέης δὲν δέχεται ποτὲ τὴ μασαία τάξη.

Γύρω στὰ σαλόνια τίποτε τὸ ἀξιοσημείωτο: Μόνο στὸ καπνιστήριο συνέβη κάτι τὸ ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον. Μόλις ἐμπῆκα, ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ—ποὺ καθότανε στὴ μέση τῆς παρέας—μοῦ ἔνευσε νὰ πλησιάσω καὶ ν' ἀκούσω.

Ἕνας γονδρὸς ἀνθρωπάκος, μὲ ὄψι γερμανοεβραίου, φορτωμένος μὲ παράσημα καὶ δακτυλίδια, διεμαρτύρητο καὶ ἐφώναζε γιὰ μιὰ κατιφανή, ὡς ἔλεγε, ἀδικία, τῆς ὁποίας ἔπεσε θύμα.

Καὶ χτυποῦσε τὸ μέτωπό του. Ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ ἐπενέβη συγκαταβατικός...

— Δὲν εἶνε ὅμως καὶ τόσο ἐξώφθαλμες οἱ ὠφέλειες τῶν προσφορῶν σας... Τέλος πάντων ὅμως, τὶ σᾶς νοιάζει! Ἐσεῖς μιὰ φορὰ ἔχετε τὸ προνόμιο, ὅλη τὸ κυμώτερο.

— Γιὰ τὴν Ἀραβία, βέβαια, εἶνε καὶ τὸ κυριώτερο! ὁ σιδηρόδρομος φυσικὰ θὰ γίνῃ. Μὰ αὐτοὶ οἱ Μέτοχοι, σᾶς παρακαλῶ, τὶ θὰ γίνουν, τὶ θὰ τὰ κάνουν τὰ μερίσματά τους, ποῦ θὰ τὰ βροῦν...

— Μπά! δὲν πιστεύω. Δὲν ἔχουν θὰ καὶ τόσο ἀνάγκη...

Καὶ ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ ἰστράφη πρὸς τὸν Γερμανό:

— Ἀλήθεια, ἡ μελέτη τοῦ ἔργου ἐτελείωσε, ὑποθέτω ἔ; Πόσα μέτρα ὑπολογίζετε ὅλη, τὴν γραμμή;

Ὁ γοντρὸς αὐτὸς ἀνθρωπάκος ἐσήκωσε καὶ τὰ δυό του χέρια φηλὰ στὸν οὐρανό!

— Θεέ μου! Μ' αὐτὸ εἶνε τὸ ζήτημα. Ὑπολογίζουμε δυὸ χιλιάδες ἐννεακόσια χιλιόμετρα, μ' αὐτὴ, ἡ ἔρημος τῆς Ντάλμα εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἕνα σωρὸ γκρεμοὺς καὶ ἡ ἔλαφρὰ αὐτὴ γεωλογία τῆς Κυβερνήσεώς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐπιχειρήσωμεν πολὺ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα...

— Ἐπὶ τέλους, πόσα περίπου!

— Περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ἑξακόσια, τρεῖς χιλιάδες ἑπτακόσια χιλιόμετρα...

Καὶ ὁ Νάρκισσος Μπουσσὲ συνέχισε στ' αὐτί μου σιγά:

— Λοιπόν! Συνταγματάρχα μου! Πῶς σᾶς φαίνεται τὸ κόλπο;

Εἰλικρινῶς σᾶς λέω ὅτι θύμωσα:

— Μὰ καὶ πῶς; ὁ Σουλτάνος δέχεται;

— Ὁ Σουλτάνος! Μὰ ἀγαπητέ μου κύριε Συνταγματάρχα, ἀπὸ πίσω ἀπ' αὐτὸν τὸν Φρέντερλοφ τοῦ βλέπετε, κρύβεται ὁ Γερμανὸς πρέσβυς καὶ ἀπὸ πίσω ἀπ' αὐτὸν ὅλη, ἡ Γερμανία. Πρέπει νὰ τὸ καταπιοῦν τὸ χαπί... ὅλν γίνεται ἀλλιῶς...

Τὴν στιγμὴ αὐτὴ ἐπρόβαλε στὴν πόρτα ἡ ψηλὴ κορμοστασιὰ τοῦ Μεχμὲτ πασσᾶ.

Μόλις τὸν εἶδε ὁ Φρεντερλόφ, σταμάτησε ἐξαφνα τὴν κουβέντα του.

Ὁ Μεχμὲτ ἤλθε κοντά μου:

— Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ἔλεγα, Κύριε Συνταγματάρχα...

— Εἴμαι στὰς διαταγάς σας, Στρατηγέ μου.

Μὲ πῆρε παπάμερα:

Δὲν νοιώθω, τὸ ξέρετε ἀπὸ διπλωματία. Δὲν θέλω ὅμως νὰ κρίνετε τὴ χώρα μας ἀπὸ μιὰ τέτοια σὰν κ' αὐτὴ ἐδῶ, ἐσπερίδα... Ὠ! Μὰ τὸ Θεό, σᾶς ὁρκίζομαι πως δὲν κατηγορῶ αὐτοὺς τοὺς Κυρίους ποὺ μὲ προσκάλεσαν!

Βρίσκουμαι στὸ σπῆτι τῆς κυρίας Ἐριζιάν· μιλᾶμε πάνω σὲ διάφορα ζητήματα. Στὸ τέλος μοῦ μιλάει γιὰ τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀνοίγεται ἡ πόρτα. Ἀκούω ἕνα πολὺ γνωστό μου γρήγορο βῆμα... Εἶνε ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ. Μπαίνει καὶ φιλάει τρυφερὰ τὴν παλιά της φιλενάδα...

Δὲν θὰ σᾶς μιλήσω διόλου γιὰ καμμιὰ διπλωματικὴ ἔκπληξι... ἡ ὁποία ἄλλωστε θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἐντελῶς, σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι. Καὶ γιὰ νὰ μὴ πῶ ψέμματα, δὲν θὰ σᾶς κρύψω πὼς ἡ συνάντησι αὐτὴ ἦταν προμελετημένη. Ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ καὶ ἐγώ, στὸν προχθεσινό μας περίπατο, ποὺ ἐκάναμε ἐπὶ μιὰ ὥρα στὴν Σταμπούλ, ἐδώσαμε ραντεβοῦ γιὰ σήμερα. Ἰδοὺ: Εἶνε ἀλήθεια πὼς ἡ κυρία Ἐριζιὰν εἶνε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ δυσπιστῇς διόλου. Προχωρεῖ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ μέρος μου καὶ μοῦ τείνει τὸ χέρι της. Τὸ φιλῶ, πάνοντας το ἐλαφρὰ ἀπὸ τὴν ἄκρη τῶν δακτύλων της...

—Καλημέρα! Τὸ ξέρετε πὼς αὐτὴ εἶνε ἡ τρίτη μας συνάντησι, αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα...

Ἡ κυρὶ Ἐριζιὰν μᾶς κοττάζει καὶ τοὺς δύο:

—Ἐξκολουθοῦν ἄκομη αὐτοὶ οἱ καταραμένοι μοναχικοὶ σας περίπατοι, ποὺ μὲ κάνουν νὰ τρέμω γιὰ σένα μικρολὰ μου...

Καὶ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ ἀστεισευομένη:

—Νὰ τρέμῃς! ... Ἐσὺ ὅλο τρέμεις ... διαρκῶς ... Α! οἱ τοῦρκοι ἔχουν δίκηο .. Πολὺ δίκηο. Καλὰ λένε πὼς: ὁ Ἄλλαχ ἔπλασε τὸ λαγὸ καὶ τοὺς Ἀρμένιδες ...

—Ὤμ! δὲν ἔχη ἔρεις ὅμως καλὰ τὴν παροιμία. Ἡ ... μᾶλλον ντρέπεσαι νὰ τὴν εἰπῇς ὁλόκληρη ... Δὲν καταλαβαίνετε λοιπὸν πὼς κινδυνεύετε μ' αὐτὸ νὰ φέρετε χῆλιες δυὸ καταστροφές ... ὄχι! Θέλω νὰ μάθω τί θὰ κερδίσετε μ' αὐτὸ ποὺ κάνετε;

—Τίποτα! Τὸ σκάζουμε ἁπλοῦς ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας καὶ γυρίζουμε στὴν ἐξοχή! Μά, μὴ μᾶς μαλώνῃς ἔτσι ἀγαπητή μου φίλη ... Διασκεδάζομε κ' ἔμεις ὅπως μποροῦμε καὶ αὐτὸς οἱ παρεκτροπές μας εἶνε ἐντελῶς ἀθῶες. Καταλαβαίνεις ἐσὺ τώρα τὴ λύσσα ποὺ ἔχουμε γιὰ ν' ἀναπτεύσουμε ἐλεύθεροι στὸν καθαρὸ ἀέρα. Μ' αὐτοὺς τοὺς περιπάτους, γύρω στὴν ὡραία αὐτὴ, κ' ἔρημο Σταμπούλ, ἔχουμε τὴν ἰδέα πὼς εἰμαστε ἐλεύθεροι, πὼς σπάσαμε γιὰ πάντα τὰ δεσμά μας. Ὠ! ἀσφαλῶς, αὐτὴν τὴν ἰδέα ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τὴν δοκιμάζῃ κανείς, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ ριψοκινδυνεύσῃ καὶ κάτι... Ἔπειτα τί πρόκειται νὰ γίνῃ; Ἐσὺ ἔχεις μαγγάλα καὶ ξέρνα μάτια καὶ διακρίνεις πολλὰ πράματα, ὅσο μακρυὰ καὶ ἂν εἶνε! Παρὶ ποιῶν καταστροφῶν λοιπὸν μᾶς μιλεῖς;

—Γιὰ ἀκεῖνες ποὺ θὰ ἔρερνε κανένας κατάσκοπος τοῦ ἀνδρός σας ... Ἔστι καθὼς θὰ σᾶς ἔσιανε ἐπ' αὐτοφώρῳ, μόνους, νὰ στηρίζεται ὁ ἕνας στὸ μπράτσο τοῦ ἄλλου... Μ' ἔννοεῖνε! Εἶνε ἀρκετὸ σκάνδαλο αὐτό! Ἔπειτα μὴ ξεχνᾶτε πὼς βρισκόμαστε καὶ ζοῦμε στὴν Τουρκία καὶ πὼς τὰ ἀγγλικὰ δικαστήρια στὰ ὁποῖα μάλιστα τόσο ἰσχύει τὸ ὄνομα τοῦ Φάλκλαντ ... ἀρκοῦν καὶ αἱ ἀσθενέστερες ἀποδείξεις ...

Ἡ Λαΐδη, σηκώνει ἐλαφρὰ τὸ κεφάλι της. Ἀσφαλῶς τὰ ξέρει ὅλα ... τὰ σκέπτεται ὅλα, ὅπως κ' ἐγὼ κοντά της, τὶς ἴδιες σκέψεις πάντοτε ἔχω ... Εἶνε βέβαιο πιὰ πὼς ἂν τύχῃ τίποτε, ὁ μόνος ποὺ θὰ ἔχῃ τὶς ἀστραπὲς εὐθύνες θὰ εἶμαι ἐγώ, δίχως καμμιὰ ἀμφιβολία ... Καὶ ὅμως!

Ἔξαφνα ὅμως ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ, μ' ἕνα κίνημα τοῦ χεριοῦ της, ὁδήγησε στὴ στιγμὴ, ὅλες τὶς ἀχλῆρες αὐτὲς σκέψεις ... Ξαναβλέπω καὶ πάλι στὰ χεῖλη της, αὐτὸ τὸ χαριτωμένο τακτικό της χαμόγελο. ποὺ τόσο μοῦ ἀρέσει πάντοτε ... Τί ἀλησμόνητο παιδιάστικο χαμόγελο! Καὶ ὅμως δὲν κατορθώνει ποτὲ νὰ σβύσῃ ἀμέσως καὶ ἐντελῶς αὐτὴ, τὴν ἐλαφρὴ πίκρα τῶν ματιῶν της ...

— Φανταστῆτε λοιπόν, κύριε ντε Σαβινιέ. πὼς ὁ γιοῦς μου, σήμερα, ἐπειδὴ ἔχει νὰ σᾶς ἴδῃ μιὰ ὁλόκληρη ἑβδομάδα, μοῦ εἶπε, πὼς ὁ Στρατηγὸς Μεχμὲτ πασσᾶς, σᾶς ἔρραψε μέσα σ' ἕνα μεγάλο σακκοῦλι καὶ σᾶς πέταξε μέσα στὸν Βόσπορο!...

27 Ὀκτωβρίου.—Πολὺ παράδοξη βραδυά, χθές: τέσσαρις ὧρες γεμάτες ἀμφιβολία καὶ ταραχή, ποὺ μου ἄρησαν μιὰ ἀηδία, ἕνα ἀποτροπιασμό...

Ἐδεῖπνησα στὸ Καμπαρὲ τοκατλιάν, στὸ Πέραν.

Στὸ ἐστιατόριο κατέφθασαν δυὸ νέοι συνδετυμόνες μου· ὁ κ. Ἀρχιβάλδος Χάλκαντ μὲ τὸν ἀχώριστό του φίλο τὸν Τέρνοβιτς.

Ὁ Πολωνὸς μὲ εἶδε ἀμέσως καὶ μ' ἐφώναξε. Ἔγω τὴν ἰδέα πὼς ὅση συμπάθεια τρέφω ἐγὼ πρὸς τὸν κ. Ἀρχιβάλδο, ἄλλη τόση θὰ ἔχῃ κ' αὐτὸς γιὰ μένα. Ἡ γυναῖκα του μᾶς χωρίζει καὶ παρὰ τὸ βλακώδες ὕφος του ἔχει ἀρκετὴν ἐξυπνάδα, ὥστε νὰ αἰσθάνεται κ' αὐτὸς πὼς δὲν μπορεῖ νὰ εἰμαστε φίλοι. Ὁ Τσέρνοβιτς ὅμως, τὸν ὁποῖον ὁ ἰδιος μόνον δὲν συμπαθῶ διόλου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ ἀντιπάθειά μου φτάνει μέχρις ἀποτροπιασμοῦ καὶ σχεδὸν ... φόβου, μοῦ ἐπιδαψιλεύει πάντοτε, ὅπου καὶ ἂν μὲ ἴδῃ, διάφορες περιποιήσεις τόσο ἐγκάρδιες καὶ τρυφερές, ποὺ σᾶς βεβαιῶ, πὼς πιαριάζομαι καὶ ἐνοχλοῦμαι πολύ...

Χθὲς μάλιστα, δὲν ἔπαψε οὔτε μιὰ στιγμὴ νὰ μὲ παρακαλῇ νὰ φάω κ' ἐγὼ μαζί τους. Ὁ Φάλκλαντ, μ' ἐδέχθη ὅπως πάντοτε, μὲ τὴν ἴδια τυπικότητα κ' εὐγένεια.

Ἐδείπνησε μαζί τους: Ὁ τσέρνοβιτς ἔκανε ὅλα τὰ ἔξοδα καὶ φλυαροῦσε τόσο, ὅστε ἐγὼ, εὐτυχῶς, κατώρθωσα νὰ κρατήσω σχεδὸν τελεία σιωπή. Μόλις τελείωσαν τὰ φροῦτα, ἠκούσθηκα.

— Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ἀρήσετε, τόσο γρήγορα, Μαρκήσια: Στοιχηματίζω πὼς θέλετε νὰ πᾶτε νὰ βρῆτε κανένα κοριτσάκι ... Ἔ; μὴ τὸ ἀρνεῖσθε! Καθήστε ὅμως λιγάκι μαζί μας... Κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο θὰ κάνουμε σὲ λίγο...

Ἐδεκίμασα νὰ δικαιολογηθῶ:

Καθήστε λιγάκι καὶ θὰ τὴν μαντέψουμε...

Ἔμεινα.

Πραγματικῶς πολὺ παράδοξη βραδυά.... Καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Φάλκλαντ εἴμαστε ἐξ ἴσου σιωπηλοί, ὁ Τσέρνοβιτς ἀντιθέτως εἶχε ἀρχίσει νὰ ὑπερβάλῃ τὰ ὅρια.

Εἴχαμε πιῇ κατὰ κόρον.

... Λοιπὸν στὴν ἀρχὴ στὸ Τσίρκο καὶ ὕστερα στὴν Κονκόρντια σ' ὀλεγότερο ἀκάθαρτο Βαριετὲ τῆς Μεγάλης ὁδοῦ...

Ἤπιαμε καὶ τρεῖς μονάχοι. σ' ἕνα στρογγυλὸ τραπέζι. Διάφορες γυναῖκες περνοῦσαν ἀπὸ ὁλίλα μας. Δὲν ἔστεκε ὅμως νὰ τῆς φωνάξουμε σ' ἕνα τόσο δημόσιο μέρος...

Στὸ τέλος, σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμὸ τῆς... ὀργιώδους αὐτῆς βραδυᾶς καταλήξαμε νὰ χτυπήσουμε καὶ τὴν πόρτα τῆς Κυρίας Ἀρτημισίας. Αὐτὴ ἡ Κυρία Ἀρτεμισία εἶνε μιὰ γρηᾶ Ἀρμένισσα, ἀρκετὰ ἀξιοπρεπής, ποὺ δέχεται στὸ φιλόξενο σπίτι της διάφορους τύπους γλυντζέδων καὶ ἀρκετὰ ὡραῖα κορίτσια τοῦ ἠμικόσμου. Ἑλληνίδες, Ἀρμενοπούλες, Ρουμάνες, Σερβίδες, Εὐρωπαῖες, λοιπὸν;—λοιπὸν κοπέλλες συγκέζων ὅλες σ' αὐτὸ τὸ σπίτι: Δὲν ὑπάρχει κανένα ἐμπόδιο στὴν εἴσοδο. ἀρκεῖ νὰ εἶνε καλοκαλομμένες καὶ νὰ μὴ ἔχουν περάση τὰ δώδεκα χρόνια τῆς ἡλικίας σας.

Ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναφέρω καὶ ἕνα ἠπειρόδιο ἀρκετὰ περίεργο:

Βρισκόμουν ἐγὼ καθὼς καὶ ὅλη ἡ εὐθυμία αὐτὴ παρέα μου, στὸ σαλόνι τῆς Κυρίας Ἀρτεμισίας καὶ προσπαθοῦσε τὴ βοηθοῦσα πάντοτε ἀφθονίας γονδροειδοστάτων κοπελιμέντων—οἱ δεσποινίδες μας αὐτὲς ἔδω δὲν νοιώθουν ἀπὸ λεπτότητες—νὰ φαιδρύνω κάπως τὴν ὄψι αὐτῶν τῶν πολλῶν κορεστιῶν, ποὺ ἔδειχναν ὅλα φανερὰ πὼς βρίσκονται κατ' ἀνάγκην καὶ μόνο γιὰ χρηματικοὺς λόγους, σ' αὐτὸ τὸ παλησσάτιο.

Στὸ βάθος ὁ Κύριος Ἀρχιβάλδος, βυθισμένος σὲ μιὰ ἀναπαυτικὴ, πολυθρόνα. μὲ ἄκουγε καὶ σκουντοῦσε πότε-πότε καὶ τὸν Τσέρνοβιτς ὅ ὁποῖος ἐξαλεστρόζιζε, παρὰ πέρα μὲ μιὰ μακρυόλα. μὲ κοντὸ φουστανάκι.

Ἔξαφνα ὁ ἀρχιβάλδος σηκώθηκαν.

Τί, στιγμὴ αὐτὴ εἶχε μπῆ, ἡ Κυρία Ἀρτεμισία. Ὠδηγοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι, μιὰ νεόφερτη, μικρούλα, ἀρκετὰ νόστιμη, ξανθειὰ καὶ κατάλευκη, κτενισμένη μὲ ὡραῖες μπούκλες. Ἤτανε πραγματικὰ μιὰ ἀποκάλυψις. Δὲν περίμενε κανείς νὰ συναντήσῃ ἕνα τέτοιο τύπο γυναῖκας, ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς διάφορες πρόστυχες φυσιογνωμίες τῶν ἄλλων ἑταιρῶν.

Τὰ χαρακτηριστικά της ἤρωιαζαν πολὺ—μὰ παρὰ πολὺ—μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος τῆς Λαΐδης Ἐδιθ, τῆς μαιτρέσας καὶ ἐξαδέλφης τοῦ... ἀγαπητοῦ μου Κυρίου ἀπχιβάλδου...

Ἐννοεῖται. ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ ἀμφιβολία. πὼς κ' αὐτὸς τὴν ἴδια σκέψι καὶ τὴν ἴδια σύγκρισι εἶχε κάμει καὶ γι' αὐτὸ ἔστεκε τώρα ὄρθιος καὶ τὴν κοττοῦσε χλωμός, μὲ καταρανῆ ἔκπληξι καὶ θαυμασμό...

Διέκρινε γιὰ μιὰ στιγμὴ, νὰ τρέμουν αὐτὲς οἱ γιγάντιες... φαλλᾶς του...

Ἀποτόμως, ἔκανε τρία βήματα μπροστὰ πρὸς τὸ μέρος της. τὴν πλησίασε. τὴν βούτξε δυνατὰ ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ τὴν τράβηξε πρὸς τὴν πόρτα. Τοὺς ἔγασε.

Τὴν ἀπότομη αὐτὴ ἀναχώνησι τὴν διεδέχθη ἕνας γενικὸς θόρυβος γέλοιων... Ὁ Τσέρνοβιτς, φέσι στὸ μέτωπο ἀνοιξε τὴν πόρμα, ἀπὸ τὴν ὁποία εἶχε ἐξέλθῃ ὁ ξεῦγος καὶ κρατώντας τὴν ἀνοικτὴ, μὲ τὸ χέρι του ἄρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ, κοροϊδευτικά:

— Καὶ εἴδαμε τοὺς ἐχθρούς μας.. τοὺς εἴδαμε Μὰ ἡ πλαγγὴ πιά, ἀγιάτρευτη ματώνει...

Καὶ ὕστερα συνέχισαν σοβαρώτερα. στρεφόμενος πρὸς ἐμένα:

— Ἄ; ὅλα κι' ὅλα. κύριε Συνταγματάρχα τοῦ Γαλλικοῦ Στρατοῦ... Μὴ νομίζετε πὼς τὰ κατακρίνω αὐτὰ τὰ πράγματα... Ὄχι! ὄχι! Ὁ ἀξιότιμος φίλος μου κ. Φάλκλαντ. εἶνε πάντοτε ἕνας ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ μπορεῖ νὰ κάνῃ ὅ.τι θέλει...ἔ;...

Καὶ ἐπειδὴ, ἐγὼ δὲν ἐπροφέρα λέξι... προσέθετε τρυφερά:

—... Καὶ συγχρόνως εἶνε κ' ἕνας αἰσθηματίας. Γ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν βλέπεται πόσο εὐκολα συγκινεῖται ἐμπρός σ' αὐτὲς τὶς ἀγάπες καὶ συμπαθητικὲς ὑπάρξεις. ὅταν τύχῃ καὶ τὶς συναντήσῃ, σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη. Ἐ; εἴδατε...τὶς παίρνει ἀμέσως καὶ κοιμᾶται μαζί τους...χωρὶς πολλὰ συζήτησι...

Ὁ ἐπίλογος τῆς χθεσινῆς βραδυᾶς: Ὁ Καβάσης τοῦ Φάλκλαντ μοῦ ἔφερε, αὐτὴ τὴ στιγμὴ, τὸ ἑξῆς γράμμα:

Ἀγαπητὲ Κύριε,

Ἡ ἐπιστολή μου αὐτὴ, εἶνε μιὰ μυστολάβρησις. ἕνα εἶδος προειδοποιήσεως:

Ὁ σύζυγός μου γοητευμένος, λέγει, γιὰ τὶς ἀλησμόνητες ἐκεῖνες ὧρες ποὺ τὸν κάνανε νὰ περάσῃ μαζί σας στὴ λέσχη — τί χαριτωμένη, δικαιολογία! ε; — μὲ παρεκάλεσε νὰ σὰς προσκαλέσω νὰ ἔλθετε νὰ προγευματίσουμε μαζὶ τὴν Κυριακή, ἔτσι χωρὶς καμμιὰ ἐπίκετα. Ἐκπληρώνω τὴν ἐντολήν μου αὐτὴ μαζὶ μὲ τὴν ἐπιθυμία τ'ἐν ὁποίαι βεβαίως θὰ φαντάζεσθε ... καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστέψητε ἀκόμα μιὰ φορὰ στὴν ἔκφρασι τῶν εἰλικρινεστέρων πρὸς ὑμᾶς αἰσθημάτων μου.

«Θὰ ἔλθετε βέβαια, δὲν εἶν' ἔτσι; Καὶ ἔτσι ἀκόμα γιὰ μιὰ φορὰ, αὐτὸ τὸ εὐχαριστιακὸ τραπέζι, πρέπει νὰ μὴ, μοῦ εἶνε καὶ τόσο ἀόρατο. Λοιπὸν τὴν Κυριακή; ἔ; .. Ἐπιτρέπομαι σὲ σᾶς, σᾶς περιμένω καὶ μόνο πάντα ἡ φίλη σας.

Γκράντμορν Φάλκλαντ»

Δὲν μποροῦσα ν' ἀπορύψω τὴν τρομερὴ αὐτὴ συνάντησι. Περάσαμε ἕνα νεκρό, ἕνα ἄνοστο πρόγευμα πολὺ πιὸ χειρότερο ἀπ' ὅτι τὸ φαντάζομουνα. Τὸ πρόγευμα τοῦτο μ' ἔκανε νὰ ἐννοήσω πιὸ καλὰ ὅλους τοὺς ἀνασταναγμοὺς τῆς Λαΐδης Φάλκλαντ. Ἔφυγα ...

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Θὰ ἤμουν ἴσως ὑπερβολικὰ αὐστηρὸς ἂν δὲν ἐνίσχυα τὴν ἀπαρχή σου, ὦ ἀπαρχή, κ. Γιότα Ρώ. Γι' αὐτὸ καὶ περισσῶζω ἐδῶ ἀπ' τὰ ἐξῆ ἰσότιμα ποιήματά σου τὴν «Μοναξιά», πάντα μὲ τὴν ἰδέα ὅτι, σὰ σεμνὸ παιδί, δὲν θὰ τὸ πάρῃς ἀπάνω σου, παρὰ θ' ἀγωνιστῇς ἀκούγοντας γιὰ νὰ τραβῇξῃς μαχυὰ στὸν ἀτέλειωτο δρόμο...

Πάλι μέσ' στὸ σπιτάκι μας μὲ ἀπόκλεισεν ἡ μπόρα...
—Μιὰ τέταια μέρα 'μέρα 'μέσεψε;.. Τὴ θάλασσα μακρυὰ κοιτᾶω τὴ βαθυγαλοῦη κι' ἀναθυμιέμαι ἀπ' ὥρα
τὴ λίγη, ποὺ μοῦ γέννησε τόσου. καϋμούς, χαρά...
Τὸν κρύο βοριὰ δὲ νοιάστηκε κανείς μας, κ' ἔσια πέρα γιὰ τ' ἀγωνιστικὰ ἐπήφαμε τὸ τόσο ἠρημικὸ
τὸ μονοπάτι. ἐθάμπιζε τὸ πρόσωπό σου ἡ ἐπέρα κι' ἀκούγαμε τῆς θάλασσας μακρυὰ τὸ βογγητό.
Τραβοῦσαμε σ.γὰ-σιγὰ. κ' ἤτανε τὸ λάλημά μας ἀπαλό, μὰ τὸ πλημμύριζε μιὰ γλόσα τρυφερή
ποὺ μιὰ χαρὰ μᾶς ἔταζε τοὺς θᾶρρῆ συντροφιά μας. κ' ἤταν τὰ στήθεια μας πλατειὰ σα νάχε κιόλα ἐρθῆ.

Δικαίωμα συνεργασίας δὲν καταβάλλεται κανένα σ' ἐμᾶς ἐδῶ, κ. Β. Πυλ. Τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ στείλῃς ὅτι θέλεις, τῶχεις ἀπεριόριστο· τὸ νὰ δημοσιεύσῃς ἐκεῖνο ποὺ θέλεις, δὲν τοῦχεις ὅ.τι κι' ἂν καταβάλῃς. Ἐκτὸς ἂν τὸ κρίνω ἐγὼ καλό. Στεῖλε μου λοιπὸν ὅ.τι θέλεις, καὶ μακάρι νὰ εἶνε τέτοιο ποὺ νὰ ἐγκριθῇ. Τὸ μετάφρασμά σου πάντως δὲν εἶνε.

«Ἂν δὲ μή, ὁ κάλαθος τῶν ἀχρήστων εἶνε πλάι σας...»—τὸ ξέρω!

Συμφορά μου ἂν δὲν εἶχα ἀσκηθῇ καὶ σ' αὐτὴν τὴν κίνησι, κ. Ες. Ἡ «Ἰουδαίων λύτρωσι» ὅμως δὲν εἶν' ἐντελῶς γιὰ πέταμα, σὲ βεβαιῶ.

Καὶ τῶν Θεῶν καὶ τῶν καλῶν
ἀνθρώων τώρα πιὰ
τὰ ὀνόματα σβυστήκανε ....

ἔτσι ἄψογα ἀρχίζεις ἂν καὶ κάπως ἐπηρεασμένα. Συνεχίζεις δὲ καὶ ἄψογα:

"Ἀχ! ἔτσι ὁκνὰ ὡς προσμένεσαι
δίχως Θεὸ τόσον καιρὸ
τὰ γόνατά μας ξέμαθαν νὰ γο-
νατίζουν.....

Γιατὶ ὅμως ξαφνικὰ διορθώνεις τὴν χασμωδία :... μοῦ ἢ ὦ..., μὲ ἀνάλογο κακό, ὅπως εἶνε τὸ παραγέμισμα: ...μοῦ μας ἢ ὦ..., καὶ γιατὶ ἢ τόσο χαλαρὴ σύνδεσί σου, μὲ μόνο σχεδὸν τὸν καί;

Κι' ἀλλοίμονο βαραίνει μου
ὁ σταυρὸς καὶ κλαίω καὶ κλαίω
καὶ τί μποροῦν στὸν πόνο μου
ἀχ! οἱ σταυροὶ τῶν ἄλλων...,

(Τὸ τελευταῖο δίστιχο ἀπ' τὸν «Θρῆνο ψυχῆς»).

Ἀφοῦ, κ. Γ. Γεν., σεῖς μένἐγετε «ἀρίστην ἰδέαν» δι' ὅ,τι γράφετε, βρίσκετε δὲ καὶ ἄλλους νἄχουν τὴν ἴδια ἰδέα μ' ἐσᾶς, γιὰ ὅ,τι σεῖς γράφετε καὶ γιὰ ὅ,τι ἐκεῖνοι γράφουν, τί θέλετε κ' ἐνοχλεῖσθε; Τά λέτε μεταξύ σας, καὶ κάνει τὸ ἴδιο! Σ' ἐμᾶς τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ τὰ λέγατε, δὲν θὰ τὰ καταλαβαίνομε, ὥστε...

Ὅστε ἔτσι, κ. Ε. Καλ.;
Πάει καὶ πάει! — Ἐχάθ ηκεν
ἀπ' ἀμελειὰ τ ἀνθρώπου
κι' ἀπὸ κατάρα θεϊκὴν
ἡ ὁμορφιὰ τοῦ τόπου!

Αἴ, σοῦ εὔχομαι νὰ τὴν ἀναστήσῃς ἐσὺ μὲ τοὺς στίχους σου τὴν χαμένη αὐτὴ ὁμορφιά, ἀντρειώνοντας γοργὰ τὸ δειλὸ ξεπέταμά σου.

Ἐννοῶ πολὺ καλά, κ. Ks Ds, γιατὶ σοῦ ἀρέσει ὁ φίλος μου κ. Λαύρας· μ' αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος νὰ ἐλκυσθῇς ὡς τὸ σημεῖον πὸ φανερώνει «Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς» ἀπ' τὸ ἐντελῶς προσωπικό του ὕφος. Ἀδύνατο νὰ πάρῃς ἀπάνω σου κάτω ἀπ' τὸν ἰσκιο του—δὲν τὸ καταλαβαίνεις; Καὶ τοῦτο, σὲ παρακαλῶ: Πρὶν ἀκόμα γράψῃς ἀποσαφήνιζε τί θέλεις νὰ πῆς, καὶ πέτα, πέτα σαβούρα!

Ἐγὼ «ποιητὲς στεῖρους» δὲν ξέρω, κ. Π. Μιχ. Ἢ «στεῖροι» ἄνθρωποι θὰ εἶνε,

ΕΞΙ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΜΟΤΙΒΟ

I

Μοιρόγραφτο

Στερνή φορά τις σαγηνιές τοῦ ἄβρυῦ καϋμοῦ σου μέτρα
Μ' ἕνα πικρό χαμόγελο θλιμτό,
Πνίξε βαθειά σου τὸ λυγμό, κανε καρδιά σὰν πέτρα
Καὶ δέξου, ἀλί, τῆς Μοίρας τὸ γραφτό!

II

Θαμένη Ἀγάπη

Σὲ μιὰ γωνίτσα μυστικὰ μπουμπούκι πᾶ; κ' ἀνθίσης
Ψυχή, ποὺ πάντα σ' ἔδειχε τὴ: Μοίρας τὸ θρολάπι.
Μὰ μέσα στὸ θεότρελλο ξεφάντωμα τῆς φύσης
Δάκρυο κυλᾶει ὁ πόνος σου γιὰ μιὰ θαμμένη ἀγάπη.

III

Εἰκόνα

Σμιὰ στὸ φῶς τ' Ἀσθενικὸ τοῦ λυχναριοῦ σκυμμένη
Γέρνεις ψυχή μου καὶ γοιακᾶς τὴ Νύχτα ποὺ ἡσυχάζει.
Ὅλα σιγοῦν κ' ὅλα μιλοῦν· μὰ κάπου κρεμασμένη
Μιὰ 'κόνα πάντα ἀμίλητη σὰ γλυκοκουβεντιάζει...

IV

Ἄνοιξι

Ξανάνθισε ἡ ψυχούλα σου μέσ' στ' ἄφραστο Ὡσσανὰ
Καὶ τὸ πουλὶ γλυκολαλεῖ μέ' στὸ γαλάζιο θάμια,
Κερνᾶ σὲ χρυσόταλλο ἡ Ζωὴ τὸ νέο πιοτὶ ξανά,
— Ξεχασε πόνους, βάσανα, κ' ἔλα νὰ πιοῦμε ἀντάμα!

V

Ἀγκάλη

Ἀγάπη μου ροδίσανε τὰ κορνοβοῦνια ἀγάλι
Καὶ πρασινοστολίσηκαν τὰ κλώνια τῆς ροδιᾶς.
Ἄφισε νὰ ρυγίσουνε τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς
Καὶ δέξου με ψυχάτονη, στὴ σφιγτὴλή σου ἀγκαλή.

VI

Κρασὶ

Κρασὶ ρουμπίνι φέρτε μου γιὰ πιῶ· κρασὶ περίσσο
Κρασὶ γιὰ νὰ πιῶ τὴς νιότης μου τὴ φλόγα νὰ δροσίσω
Κι' ἄν πατρῶα κρυόταλλο δὲν εἶνε κρασαμένο
Ἀπὸ δυὸ χεῖλη ρόδινα θὰν τὸ γλυκοβυζαίνω.

ΓΙΩΤΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

κυτάζῃ στὸ βιβλίο. Ἄρχισε νὰ παίζῃ μὲ τὰ μικρὰ κατσικάκια, τοὺς τραβοῦσε τὴν οὐρά, τοὺς ἔπιανε τὰ πόδια· ἄρχισε νὰ κυλιέται χάμου στὸ χορτάρι. Αὐτὸς διάβαζε ἀκόμα ἕνα ξεψυχισμένο τέλος τοῦ τροπαριοῦ:

— Τοῦ... καθ' ἡμᾶς οὐλιμ... σθήματος...

Ὕστερα γύρισε κι' αὐτὸς στὴν κατσίκα. Τὴν ἔπιασε, τὴν κλώτσησε, τὴν χάϊδεψε. Κι' ἄρχισε τὸ παιχνίδι τοῦ Σατανᾶ.

Καὶ παίζαν σὰ τσιμπητό. καὶ παίζαν τὸ γαυγαλητό: Τὸ βιβλιαράκι τὸ πῆρε ὁ ἄέρας καὶ σκόρπησε φύλλο-φύλλο. κ' ὕστερα ἀπὸ λίγο δυὸ χρυσταλλένιες φανὲς ἐνάθηκαν μὲ τὸ γέλοιο τους, μὲ τῶν σπίνων τὸ κελάϊδισμα ἀπὸ πάνω· μὲ τῶν πεύκων τὸ ψιθύρισμα καὶ μὲ τῆς θάλασσας τὸ μουρμουρητό.

Γλυκειὰ ξέστη χυνῶταν τριγύρω χαϊδευτική κι' ἐκνευριστική· τὰ κουδουνάκια καὶ τὰ βελάσματα ἐνανούριζαν. Ὁ Σατανᾶς πηδοῦσε πάρα πέρα κι' ὁ Δάφνης κ' ἡ Χλόη ἔγυραν τὰ κεφαλάκια ἀπάνω στὰ χέρια τους καὶ τὸν πῆραν γλυκὰ γλυκά.

Ὁ ἥλιος χρύσωνε τὴ θάλασσα καὶ τὴ ρόδιζε, γέρνοντας κατὰ τὸ βουνό. Ἀνάμεσα στὸν πευκῶνα ἔκεῖ σιμὰ μιὰ καμπάνα σήμαινε· ἀπ' ὅλες τίς κορφοῦλες καὶ τὰ πλατώματα ροβολοῦσαν καὶ ξεφύτρωναν μέσ' ἀπ' τὰ κρυμμένα καλύβια τοσπάνηδες, γεροντισσες βλαχοῦλες! Ὕστερ' ἀπὸ λίγο τὸ ρημοκλήσι εἶχε γιομισει; κάθησαν κι' ἀπ' ὄξω στὸ πεζοῦλι. Ὁ παππᾶς ξεκουράστηκε λίγο ἀπ' τὸ δρόμο· πῆρε τὸ δεκάριχο στὴν παλάμη καὶ τὸ χούφτωσε. Ἔβαλε τὸ πετραχήλι, τὸ φόρεσε, μπῆκε μέσα κι' ἄρχισε τὸ σταυροκόπι καὶ τὸ Εὐλογητός! Οἱ μικροὶ κρατοῦσαν τὸ ἴσο στὸ ψάσιλμο, ἄλλοι λιβάνιζαν, ἄλλος ἄναβε κεριά, ἄλλος βοήθαγε στὸ ἱερό.

Φάνηκαν κι' οἱ δυό τους σκυφτοί, χώθηκαν κρυφὰ πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ στάθηκαν σιωπὰ στὸ παρσθυράκι ποὺ ξάνοιγε κατὰ τὸ λιβαδάκι καὶ τὸ πρασίνισμα κάτω ἀπ' τὸ μενάλο πεῦκο ποὺ τοὺς σκίαζε λίγο πρίν. Σήκωσαν τὰ κεφάλια, ἀντίκρυσαν τὸν παππᾶ... εἶδαν τὰ κονίσματα.

— Θὰ παὲνς νὰ ψέλνς; τὸν ρώτησε ἐκείνη.

— Ἄ... κα, τῆς ἀποκρίθηκε 'κεῖνος.

Κ' οἱ δυὸ σκοῦψαν πάλι τὸ κεφάλι κάτω. Ἡ κατσίκα τοὺς εἶχε πάρει ἀπὸ πίσω κι' ἀνεβασιένη σὲ μιὰ πέτρα πρόβαλε τὴ μούρη της σὰ Σατανᾶς ὄξω ὅπ' τὸ παράθυρο καὶ τοὺς κύτταζε. Ἀντικρὺ σ' ἕνα 'κόνισμα μαυρισμένο ὁ Χριστὸς μ' ἕνα χαμόγελο βλογοῦσε καὶ φαινόταν σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε:

«Ἀφετε τὰ παιδία ἔλθεῖν πρὸς με...

Μὰ ὄχι πάλι ἔτσι. Λὲν εἶπαμε νὰ τὸ παρακάνουμε. Ἄς εἶνε σᾶς συγχωρῶ γιατὶ κρατᾶτε ἀπὸ κείνους ποὺ πρῶτοι-πρῶτοι μ' ἐχαιρέτησαν γεννημένο καὶ μὲ προσκύνησαν!»

ΛΑΥΡΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ

I

Χαῖρε! γλυκοπικρόνατο τραγοῦδι, ἀγαπημένο!
σὰν σταλαχτὲτη ἀστέρεβο στὰ θυλλοκαρδία μου γλυστρᾶς
κι' ὁλόκαρα σ'τὴν καρδοῦλα μου — ὦ, βαριόμαρο — κρεμᾶς
κρυοστάλλι μὲ καταχνιασμὸν ὁλόφεργνο ἀναμμένο.

Χαῖρε! ὦ! καλή, ποὺ οἱ στίχοι μου πάντα γιὰ σὲ πετᾶνε.
Γιὰ σὲ βαθιὰ παράπονα βαθιὰ ἡ καρδιὰ μου γέμει
κ' ἔπος τὴν πρώτη τὴ φορὰ. ποὺ σ' εἶδα, ἀκόμα τρέμει—
πολὺ ἡ ψυχή μου, μὰ πολύ, θλιμμένη καὶ βαριὰ 'νε.—

II

Ἡ πικρια ἀπλώθη, ὡς τὴν ὀγρὴ νοτιά, μὲς' στὴ ζωή μου
πλατιὰ κατοχνια ἐπλάκωσε τὰ χρυσονείματά μου,
ποὺ ἀσπρογναλιάζαν ὄνοῦε ἀπ' τὴν ἀγρυπνη ψυχή μου.
σὰν Γαλαξίας κυματιστὸς στὴν ποθοφαντασιά μου.

Μὴν ἠξῆ; ποτέ, ποὺ ὁ πόνος; μου ποτὲ πῶ: ἡσυχάζει —
πληθαίνει πάντα ἀπέραντος τριγύρω στην ψυχή μου
κ.' ὦ; τὸ Βαρδοῦσι, ὅταν βρονιᾶ καὶ κατασυγκυριάζει
καὶ χειμωνᾶ βαρυταιη κατάντησε ἡ ζωή μου.

III

Μεσ'στὴν ψυχοθλαμου οἱ καημοὶ, ἐστοιχειοθῆκαν ἀκρο.γ τνῶ
κ' ὅσο ἀν πεθάνω, λυγερῆ. μὰ ἐκεινη ἀθάνατη θὰ ζῆι,
ὰ τριγυρίζῃ τὸ γιαλὸ μι τὰ τραγούδια μου μαζῆ
καὶ μὲ θωμότατα θὰ κλαίῃ ποράπονα ὡς τὴν ὀνε.

Ὦ, νύχτα! νύχτα! ἀνέσπλαχνη ποῦσαι κ' ἐσὺ καημένη!
Τάχα γιατὶ τὸν πόνο μου δὲν θέλεις νὰ κοιμήσῃς;
Σ' ὅλην τὴν πλάσνη ἔφερες τὸν ὕκνον ὅπου εὑρῶαίνει
καὶ μονο ἐμὲ δὲν ἔσκυψες; νὰ μὲ παρηγορήσῃς.

IV

Μὲ τζόνει, ὁ πόνος σὰν βαθὺ βαθύσκεπο σκοτάδι
ποὺ ἀπλώνει πρὸς τὰ πέλαγα καὶ πρὸς τὶς λαγκαδιές,
καθώς τὸ ἔργο καὶ τὸ ογουρῶ ποὺ κατεβα νει βράδυ
καὶ βέλουν μ' ἴσκιους τὰ βσυνὰ καὶ μ' ἔγγοιες; ἡ καρδιές;

Κ' ἐγὼ, πρὸς στὸν ὁλόξανθον ποὺ βγαίνει ἐσπερινὸ
καὶ στὸν καημὸ σου, ποὺ ἀβεστον, σὰν τὴ λαμπάδα καίγω.
ὅλο γιὰ σένα τραγουδῶ κ' ὅλο γιὰ σὲ πονῶ
καὶ τ' ὄνομά σου μελετᾶ καὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.

V

Βογγᾶει ὁ πόνος ὁ; βοριᾶ; στὴν ἔρμη τὴν καρ'τιά μου.
καλή μου! κ' ὦ; τὰ πρόσχαρα ποὺ φεύγουν γελιδόνια
μεσ' σ' ἀέφνο ζνόκωρο—σκορπίσαν τὰ ὀνειρά μου
καὶ βουβαθῆκαν τὰ γλυκὰ μέσ' στὴν ψυχὴ μου ἀηδόνια.

Λιώνει ἡ φτωχὴ καρδοῦλα μου ὡς κερὶ μέσ' στὸν καημό σου'
ἡ θλίψι ὁλοῦθε, ὦς; ποταμὸς, πηδᾶει μεσ' στὴν ψυχή μου
κ' ἐγὼ μέσ' ἀπ' τὴν ἄβυσσο ποὺ ἀνίοιμαι, λυγερὴ μου,
στερνή μου χαρι, γάβλεπα, ποῦθὰ τὸ μέτωπό σου.

VI

Ἄνωθε ἀπλώνεται ὁ οὐρανὸς καὶ κάτωθε ἡ ψυχή μου—
μιὰ λογαριάζω τ' ἄστρα του καὶ χίλια δυὸ τὰ βγάνω,
μιὰ γέρνω στὴν καρδοῦλα μου νὰ ἰδῶ, μελαχροινὴ μου,
καὶ τοὺς καημοὺς μου ἀνομετρῶ κι' ὅλο τὸ νοῦ μου χάνω.

Πάρε με, κόρη, πάρε με στὰ κρινοδάχτυλά σου —
βάλε ἔανὰ στὰ ἔρημα τὰ στήθια τὴν καρδιά μου —
καὶ πᾶλε πίσω φέρε μου τ' ἀθῶα συλλοϊκά μου,
ποὺ ἀπὸ τὸ νοῦ μου ἐφύγανε κ' ἐκίνησαν κοντά σου.

VII

Ὁ κόσμος εἶδε συμφορὲς ἀπ' τὴν ἀοχὴ ποὺ ἐχτίστη,
μὰ ἐγὼ ἀπ'τὴν πρώτη ἀρχὴ ποὺ σ' εἶδα λυγερή μου,
τὴν πιὸ μεγάλη ἐγνόρισα στὴν ἔρημη ψυχή μου,
καϋμὸν ἀγιάτρευτο ὅπου πιὰ ποτὲ ποτὲ δὲν σβύστη.

Καθὼς τὸ ἀδρὸ σ' ἀγάπησα τοῦ παραδείσου ἀγέρι
καὶ πρὸς τὸ γνάφιμο ποθῶ λιμάνι νὰ γυρίσω,
μ' ἔειις πιχρανε· δωως ποτὲ δὲ θὰ σὲ λησμονήσω,
ὅσο μακριὰ σου ἡ μοῖρα μου, μακριὰ σου κι' ἀν μὲ φέρῃ.

VIII

Τρέμω μέσ' στὴν ἀγάκη σου, σὰ λεύκα στὸν ἀγέρα
κι' ὅπως τὸ φάρι στὴ στεριὰ στὸν πόνο σπαρταρῶ.
Ὦ! ἀπόκαμα· καὶ πίσω πιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἄγια μέρα
στὸν Κάτω Κόσμο νὰ μὲ πᾶῃ τὸ χάρο προσκαλῶ.

Στὴν ὕστεοην ἀπαρνησιὰ χαρούμενος θὰ γόρω.
θὰ πιῶ ἀπ' τὴς Λήθη; τὸ θόλο ξεχασιὸ νερό
κι' ἡ ἀνάμνησί σου ἀν κάποτε ξανὰ μὲ φτάσῃ ὡς μύρο
στὸ χάρο δεύτερη φορὰ 'κ μ' ἔπερνε θὰ εἶπῶ

IX

Πορ' ὅσα λόγια κι' ἄν σοῦ εἶπῶ, πιὸ ἀκόμα σ' ἀγαπῶ—
ὅταν μ' ἐγέννα ἡ μάνα μου τρελλὸν μ' εἶχε γεννήσει,
μ' ἄλλη φορὰ τρελλάθηκα σίντα σ' εἶχα ἀγαπήσει
καὶ, τώρα, ἀπ' τὴν ἀγάκη σου, θὰ ξανατρελλαθῶ.

Πρνᾶς καὶ μὲν δὶοτρεμι μὲ πιάνει ἀνατριχίλα
κι' ἡ ἀνάμνησί σου ἀν κάποτε ξανὰ μὲ φτάσῃ ὡς μύρο
στὸ χάρο δεύτερη φορὰ 'κ μ' ἔπερνε θὰ εἶπῶ

X

Χαρὰ α' ἐσένα, ἀγάπη μου, καλή μου καὶ χρυσὴ μου,
ἔτσι ὡς περνᾶς τὸ δειλινὸ τὸ ἀρφὸ τὸ βράδυ-βράδυ
κ' ἀνάβεις ἀστρα ἀμέτρητα στὴ σκοτεινὴ ζωή μου
καὶ φέρνεις τὸ ἯσμΑ ὡς στοργικὸ μέσ' στὴν ψυχή μου χάΚ

Στὸ μαῦρο Χάρο θὰ σταθῶ μπροσνὰ καὶ μπρὸς στὸ χρόνο
κα. μὲ τραγούδια ἀγωνιὰ θὰ ὁλοπόνεσι,
στὸ θεῖο κορμὶ σου ἀνέγνιτστη τὴ νιότη νὰ κρατήσῃ
πάντα ἔμορφη καὶ πάντα νιὰ γιὰ νὰ σὲ καμαρώνω.

XI

Ἐμεὶς στερνὰ κι' ἀπὸ τὸ πιὸ στερνὸ θὰ ζήσωμε ἄστρο,
σὰν μέσ' στὴν ἄδειαν ἄβυσσον ἀμάραντα λοιποὶ θὰ—
Ἡ Ἀγάκη μου, "Ἔπαχτε κ' ἐσὺ μὲ τὸ κλπὶ σου κάστρο
κ' ἐγὼ μὲ τὰ θλιμμένα μου, θλιμμένα μου, τραγοῦδια.

Ἀγάπη μου, ὦς ὁλόβρωσο μαγιάπιολο θ' ἀνθίζῃς
κ' ἐγὼ—σὰν νάνε λάλημα χιλιάδων ἀηδονιῶν—
θἄρχομαι αἰώνια νὰ περνῶ καὶ νὰ σὲ τραδοῦδῶ
κ' ἐσὺ θὰ βγαίνῃς πρόσεχαρη νὰ μὲ καλοσαφιζῆς.

XII

Νοσταλγῶ τὴν ἀγάπη σου καὶ θὰ 'ρθῶ νὰ ἰδῶ,
νὰ σὲ ἰδῶ καθὼς ἄλλοτε στὸ μέγα περιγιάλι
περνοῦσες, λυγεοὸ ἀλόβρωσο μου, με ἐεντάμορφα κάλλη,
περνο·σες σὰν ὁλόδροσον ἀνθρι βραδινὸ.

Θωρῶῶ καθὼς; ἡ θάλασσα μακριὰ θὲ ξεκινᾶει
κ' ἔρχεται με παράπονο καὶ κλαίει μέσ' στὸ γιαλό—
κι' ἐγὼ μὲ τὰ ὅσα μου ἡ καρδιὰ πάθια πολλὰ βαστάει,
μελαχροινοῦλα μου. θὰ 'ρθῶ νὰ παραπονευτῶ.

I

Στῆς ἀγάκη; σου ἐγόρισα
τὸ παλιὸ περιγιάλι,
μὰ δὲν ἤσουν κιὰ σπίτι σου,
λυγερὴ μου χρυσή.
Κι' ἔρασεν ἡ καρδοῦλα μου
ὁλόσκη ὡς ἀνθογιάλι
κ' ὅς τὸν θάνατο ἐκόνεσεν
ἡ φτωχὴ μου ἡ ψυχή.

II

Τοιγυρνὸ πρὸς τ' ἀκρογιαλὰ
κεῖ ποὺ ἐσὺ περπατοῦσες,
στὰ λιμάνια, στὰ ἔρημα
πάνω κάστρα γυρνῶ·
σὰ ζητῶ στὴν ἀϊρότατην
ἀμμουδιὰ ποὺ περνοῦσες
καὶ γιὰ σένα τὴν νύχτα τὴν ἥσυχη
καὶ θλιμμένη ζωτῶ.

3

Ἡ ζωή σου δὲν ἤσοιασε
μεσ' στὸ φῶς τὴς ἡμέρας
σὰν νεράκι ἡσυχότατο
ποὺ κυλᾶει ζαρωσό.
Λυγεροῦλα μου, σ' ἄρπαξεν,
σὰν μεγάλος ἀνέμος,
καὶ σὲ δρόμον ἄλλον σ' ἔφερεν
ἀπὸ μὲ μακρυνό.

4

Μὰ οὔτε μένα τὴ μοῖρα μου
δὲν μπορῶ νὰ τὴ νοιώσω.
τόσον ἀσπλαχνη ἐστάθηκε
καὶ σὲ με τὸ φτωχό.
Τὴν καρδιά μου ἄλην μ' ἔσπραξε
σὲ σένα νὰ τὴ δώσω
ἐνῶ ἀλήθεια, δὲν μ.ῦ ὥρισε
ποτὲ νὰ σὲ χαῶῶ.

5

Στὴν πεντάπλοτὴν θάλασσα
τοῦ πόνου τὴ μεγάλη
νγεροῦλα μου· ἔσυραν
τὰ κύματα μακριά...
Ἡ βαριὰ τὴς ἀγάπης σου
μὲ δέρν' ἡ ἀνεμοζάλη
κοὶ γιὰ πάντα μοῦ ἐσετέρεψε
μέσ' στὰ στήθη ἡ χαρά.

6

Τ' ἄγρυο ὁ πόνος τὸ νύχι του
στὴν καρ'τιά μου ὅλο μαγίνει,
σταλάζει ἀπὸ τὰ σπλάχνα μου
τὸ σῖμα μου θολὸ
κ' ἀτλώνει, ὡς κύια ἀπέραντο,
καὶ γιὰ πάντα μὲ πνίγει
μέσ' στὴς θλίψης τὴν ἄβυσσο
ποῦ δὲν ἔχει γιαλό!

7

Κι' ὅμως, ἄκου! μὴ θλίβεσαι!
καὶ στὴν ἄδικη Μοῖρα
ποὺ σκληρὰ μᾶς ἐχτύπησε
δὲν θὰ σκύψω ποτὲ νὰ κλαυτῶ.
Δυνατὸν ᾖσμα ἐσήκωσα
στὴ θλιμμένη μου λύρα
αἰ μαζὴ μὲς ἐ ὀθάνατος
στοὺς αἰῶνε.θὰ μπῶ.

8

Μέσ' στ' ἀδρόσηγα ἀσφόδελα
τ' ἀσπλαχνότατου τοῦ "Ἅδη
θὰ διαβοῦν τὰ τραγοῦδιά μου,
σὰν ἀγέρια δροσερά.
κ' ἀπὸ κεῖθε ἀπ' τ' ἀπέραστο
τοῦ Χάρου τὸ σκοτάδι
θὰ λάμψουνε ἀβασίλευτα,
σὰν ἀστεριὰ φαιδρά.

9

Καὶ σ' ἐτοῦτα τ' ἀνθόσπαρτα
μαγικὰ περιγιάλια
λυγερὴ ποὺ σ' ἀντίκρυσα
πρώτη - πρώτη φορά,
ὅλο γιὰ τὴν ἀράκη μας
θὰ λέγω τὰ μαῖστράλια
καὶ πουλιὰ θὰ διαβαίνουνε
μὲ γαλάζια φτερά.

Κ. Δ. ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΛΥΤΡΑ: Ὁ Εὐαγγελισμὸς

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΚΤΙΝΕΣ ΦΩΤΟΣ ΕΙΣ ΕΝΑ ΚΟΣΜΟΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΣΚΟΤΕΙΝΟΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΠΕΡΑΣΤΟΝ

ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ Η ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗ ΕΙΣ ΟΛΙΓΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΔΡΟΣ RENÉ SUDRE: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗΝ

Τὰ φαινόμενα τῆς τηλενεργείας, εἶνε πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἐξασκοῦνται ἐπὶ τῆς ὕλης κατὰ τρόπον, ποὺ καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς παραγάγῃ φυσικῶς, κάμνων χρῆσιν τῶν ὀργάνων του ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα μεταψυχικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀδύνατον φυσικῶς νὰ παραχθοῦν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ φαίνονται νὰ παραβιάζουν τοὺς φυσικοὺς νόμους. Εἶνε τὰ φαινόμενα τῆς Ὑλοκλασίας. Ὁ τύπος αὐτὸς τῶν φαινομένων εἶνε ἡ εἰδοῦσις ἑνὸς ἀντικειμένου εἰς χῶρον κλεισμένον, χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ ἐνοηθοῦμεν πῶς τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ ἐπέρασε μέσα 'στὸν κλεισμένον χῶρον παραβιάζον τὸν φυσικὸν νόμον τοῦ ἀδιαχωρήτου τῆς ὕλης καὶ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ κανὲν ἴχνος τῆς διαβάσεώς του ὀπιοθέν του.

Ὅλα τὰ μεγάλα τηλεπλαστικὰ μέντιουμ ἔδοσαν τοιοῦτα φαινόμενα ὁλοκλασίας. Εἰς δώδεκα τειαύτας περιπτώσεις τὰς ὁποίας παρετήρησεν ὁ Crookes σημειόνει δύο, ἰδιαιτέρως ἀξιοπαρατηρήτους. Ἡ πρώτη ἔλαβε χώραν μὲ τὴν Δεσποινίδα Fox. Ὁ Crookes μὲ ἄλλα πρόσωπα ἦτο εἰς τὴν τραπεζαρίαν, ὅπου ἡ δεσποινὶς Fox εὐρίσκετο εἰς μεταψυχικὴν κατάστασιν. Αἱ θύραι ἦσαν κλεισμέναι. Ἔξαφνα ἕνα κουδουνὶ τοῦ χεριοῦ, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο 'στὸ γραφεῖον του, ἤχησε καὶ κτυπᾶ δαιμονισμένα ἐπὶ πέντε λεπτά. Μετὰ τοῦτο ἐπιφάνη εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ ἤχησε καὶ περιφέρεται 'στὸν ἀέρα ἀπὸ γωνίας εἰς γωνίαν καὶ κὰ κτυπᾶ καὶ ἐκεῖ. Τέλος ἔπεσε μπὲς πατάγου ἐμπρὸς στὰ πόδια των. Τὸ ἄλλο περιστατικὸν παρήχθη μὲ τὸν Χόμ. Ἕνας κλάδος χόρτου τῆς Κίνας 40 ἑκατοστομέτρων ἀπεσπάσθη ἀπὸ μίαν φωτεινὴν χεῖρα ἐκ τοῦ ἀνθοδοχείου ὑπὸ τὰ βλέμματα τοῦ Crookes καὶ τῆς γυναικός του, ἐπέρασε διὰ μέσου τῆς σανίδος τοῦ τραπεζιοῦ καὶ εὑρέθη μέσα στὸ ουρτὸ ἀνέπαφος. Ὁ Χόμ εὑρίσκετο εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ὁ Σαιντὸν Μὸζ ἐπίσης παρήγαγε συχνὰ τοιαῦτα φαινόμενα. Ὁ Dr Speer μετὰ πολλῶν ἄλλων εἶδε συχνὰ φωτογραφίας, βιβλία, ἄλλα ἀντικείμενα νὰ μεταφέρωνται ἐμπρὸς τὸν διὰ μέσου κλεισμένων θυρῶν ἀπὸ ἄλλα δωμάτια καὶ ἀπὸ ἄλλα πατώματα. Μαργαριτάρια, πολύτιμοι λίθοι καὶ ἀρώματα ἐνεφανίσθησαν ἐπίσης κατὰ τρόπον ἀνεξήγητον.

*Ὁ Morselli εἰς τὴν «Φαινομενολογίαν τῆς Eusapia» σημειώνει ὅτι συχνὰ ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἢ εἰς τὸ δωμάτιον ἀντικείμενα ἐρχόμενα ἀπὸ μακρὰν διὰ μέσου τοίχων, θυρῶν κλεισμένων, ἀνθῆ, φύλλα, καφφιά, νομίσματα πέτραι κλπ. Ὁ Ὀχορόβιετς ἐξήλεγξε διὰ τῆς Στανισλάβας συχνὰ τὴν ἐξαφάνισιν καὶ τὴν ἐκ νέου ἐμφάνισιν ἀντικειμένων ὑπὸ τὰ βλέμματά του καὶ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Ὅταν τὸ μέντιουμ ἠσθάνετο τὸν ἑαυτόν του πολὺ κουρασμένον μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἀντικειμένου, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸ κάνῃ νὰ ἐπαναφανῇ καὶ δὲν ἔβλεπον πλέον. Ἕνας κλάδος μιμόζας ἔπεσε ἀπὸ τὸ ταβάνι ἐμπρός των. Ὁ κλάδος αὐτὸς ἐξελεγχθεὶς εὑρέθη νὰ ἀνήκῃ εἰς μίαν μιμόζαν εὑρισκομένην εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε ἀποσπασθῆ καὶ προσηρμόζετο τελείως. Ἐπίσης πολὺ προσφάτως ὁ Schwal ἐξήλεγξε τοιαῦτα φαινόμενα παραχθέντα διὰ τῆς Maj εἰς Βολχόρ, μέντιουμ τὸ ὁποῖον ἔχει σχεδὸν εἰδικευθῆ εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν φαινομένων. Εἰς τὸ μέσον τῆς συνεδρίασεως ὀνομάζουν διάφορα ἀντικείμενα εὑρισκόμενα ἐντὸς τῆς οἰκίας ἢ ἔξω αὐτῆς καὶ τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ μετά τινα λεπτὰ ἔρχονται νὰ πέσουν διὰ μέσου θυρῶν κεκλεισμένων τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πολλάκις τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ εὑρίσκονται τρία χιλιόμετρα μακράν. Τὴν στιγμὴν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐμφανισθοῦν ἀντικείμενα προερχόμενα ἀπὸ δωμάτιον ἀπομακρυσμένον ὅπου εὑρίσκετο ὁ σκύλος τοῦ σπιτιοῦ, οὗτος ἐγαύγιζεφοβερά. Μιὰ φορὰ ἕνα στεφάνι, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, ἦλθε διὰ μέσου κλεισμένων θυρῶν καὶ περιέβαλε τὸ χέρι τοῦ μέντιουμ καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ τοῦ πειράματος, ὁ ὁποῖος ἐκράτει στερεὰ τὸ χέρι τοῦ μέντιουμ. Τὴν στιμμὴν ποὺ τὸ στεφάνι ἐπέρασε κατὰ τρόπον ἀνεξήγητον στὰ ἀλληλοκρατούμενα χέρια, ὁ ἐλεγκτὴς ἠσθάνθη στὸ χέρι του ἕνα κρύο φύσημα. Τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὰ φαινόμενα εἶνε συχνότατα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξηγλεμένα πειράματα τὰ ὁποῖα ἔχουν γίνει ἕως τώρα θὰ ἠδύναντο νὰ πληρώσουν τόμους ὁλοκλήρους. Ὁ Zöllnec πειραματιζόμενος μὲ τὴν Στὰδ εἶδε ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ἕνα τραπεζάκι (gueridon) νὰ κάνῃ τηλεκινητικὸς ἐλιγμοὺς διαφόρους μέσα εἰς τὸ δωμάτιον. Σὲ μιὰ στιγμὴ περνᾶ κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο τραπέζι καὶ χάνεται. Ἐρευνοῦν παντοῦ, τίποτε. Αἱ θύραι κλεισμέναι. Μετὰ ὀκτὼ λεπτὰ ἀναφαίνεται στὸν ἀέρα, δύο μέτρα ψηλὰ καὶ πέφτει στὸ πάτωμα ἀποτόμως. Ἰδοὺ καὶ ἕνα ἄλλο φαινόμενον Ὑλοκλασίας ἀρκετὰ χαρακτηριστικόν. Ὀφείλεται στὸν Price πειραματιζόμενον μὲ ἕνα μέντιουμ ὀνομαζόμενον Στέλλαν: Ἕνα τραπέζι ἐκτοπλασματικὴν μάζαν ἀμορφον. Τέλος αὐταὶ αἱ μορφαὶ παρουσιάζουν, ὅπως καὶ τὸ ἐκτόπλασμα, ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς συστάσεως, ἀπὸ τῶν ἀφανῶν καὶ ἀσυλλύπτων φαντασμάτων τῶν ὀρθύλων ἕως τὰ τέλεια ὄντα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡραγκωμένα καὶ ζῶντα ὅπως ἡμεῖς. Αἱ τελευταῖαι ὅμως αὐταὶ περιπτώσεις εἶνε τόσον σπάνιαι, ὥστε νὰ δικαιολογοῦν κάποιαν δυσπιστίαν. Ὑπάρχουν φαινόμενα ὁλοπλασίας αὐτόματα καὶ φαινόμενα προκαλούμενα ἀπὸ τὸν πειραματιστὴν διὰ τῶν διαφόρων καταλλήλων μέντιουμ. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ μᾶς δίδουν τὴν λύσιν ἑνὸς προβλήματος, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ πρῶτα, τὰ αὐτόματα, ἐμφανίζεται πάρα πολὺ πολύπλοκον καὶ ἀνυπότακτον ἐντελῶς εἰς λεπτομερεῖς παρατηρήσεις. Ἰδοὺ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τὰ πειραματικὰ φαινόμενα τῆς ὁλοπλασίας μᾶς εἶνε πολύτιμα. Ἂς ἴδωμεν πῶς παράγονται διὰ τοῦ πειραματισμοῦ τὰ φαινόμενα αὐτά. Τὸ μέντιουμ κάθεται συνήθως εἰς τὸ φωτείγ του καὶ ὑπὸ ἔλεγχον καὶ ἀπὸ τὰς δύο του πλευράς. Τὸ δωμάτιον εὐρίσκεται εἰς ἡμίφως εἴτε εἰς πλῆρες φῶς ἀκόμη. Τὸ μέντιουμ βυθίζεται εἰς κατάστασιν μεταψυχικὴν καὶ μετὰ διάστημα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρὸν ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζωνται μορφαὶ περὶ αὐτὸ ἀντιλήπταὶ ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους. Κατὰ τὴν γενικωτέραν περίπτωσιν βλέπει κανεὶς νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ σῶμα του ἕνα νεφέλωμα. "Ἔπειτα ἡ ἐκτοπλασματικὴ αὐτὴ νεφέλη ὀλίγον καὶ ὀλίγον συμπυκνοῦται εἰς ἕνα χέρι, ἕνα σῶμα, μία κεφαλὴ ἀρχίζει νὰ διαμορφοῦται ἐκεῖ, ὡσὰν ὑπὸ τὰ δάκτυλα θαυματοποιοῦ γλυπτοῦ. Ἰδοὺ λοιπὸν μία προσωπικότης δημιουργηθεῖσα, προσωπικότης εἰς τὴν ὁποίαν ὁ τηλεπλάσ ης, δηλ. τὸ μέντιουμ δίδει κάποτε ἕνα ὄνομα, ὅταν τοὐλάχιστον τὸ ἴδιον τὸ ὄνομα δὲν ἀποφεύγει νὰ δηλώσῃ τὴν ταὐτότητά του. Πρόκειται συνήθως περὶ ἑνὸς

ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΙ: ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΛΥΤΡΑΣ

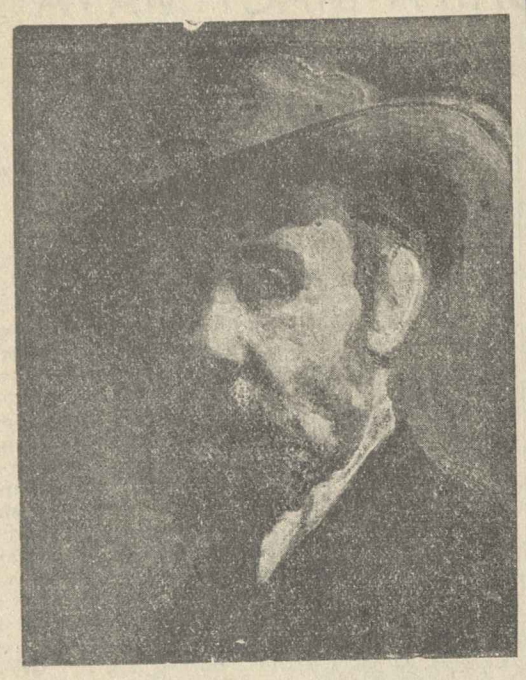

Αὐτοπροσωπογραφία
[Ἰδιοκτησία τῆς οἰκογενείας του]

Ἡ Τῆνος, ἡ γραφικὴ καὶ καταπράσινη νῆσος τοῦ Αἰγαίου, μᾶς ἔδοσε μίαν σειρὰν καλλιτεχνῶν: Τὸν Γκύζην, τὸν Νικηφόρον Λύτραν, τὸν Χαλεπᾶν, τὸν Σῶχον.

Κάποια πνευματικὴ καλλιέργεια βεβαίως θὰ ὑπάρχει λανθάνουσα μέσα εἰς τὸν ἥσυχον γεωργικὸν καὶ ναυτικὸν πληθυσμὸν τῆς μικρᾶς νήσου. Κάποιος πολιτισμὸς συνεχιζόμενος διὰ τῶν αἰώνων ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς Φραγκικῆς, ἀφῆκε μίαν σφραγῖδα τέχνης εἰς τοὺς ἁπλοϊκοὺς κατοίκους.

Ὁ πατέρας τοῦ Νικηφόρου Λύτρα ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιδεξίους αὐτοὺς μαρμαρογλύφους, ἐξασκήσας τὴν τέχνην του ἀπὸ τῆς Ρουμανίας μέχρι τοῦ Ἄθω, ἐπεξεργασθεὶς καὶ ἐκεῖ τέμπλα καὶ ἄλλας διακοσμήσεις ἐκκλησιῶν καὶ κατοικιῶν.

Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χωρίον του, τὸν Πύργον, καὶ ἔκτισε τὸν μύλον του, δὲν γνωρίζω ἂν ἐκ βάθρων ἢ ἐπιδιώρθωσε παλαιότερον τὸν ἐστόλισε μὲ ἕνα ἀνάγλυφον ἔμβλημα μὲ τὸ ὄνομά του, τὴν χρονολογίαν τὸν μύλον, καὶ μίαν γυναῖκα, φέρουσαν εἰς τὸν μύλον ἕνα σάκκον σίτου πρὸς ἄλεσιν.

Τὸ ἀνάγλυφον αὐτό, ὁ ἔγγονός του, ὁ υἱὸς τοῦ Νικηφόρου Λύτρα, ὁ Νῖκος Λύτρας, ὁ γνωστὸς καλλιτέχνης καὶ καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου κατὰ τὸ τελευταῖον του ταξίδι, παρ' ὀλίγν νὰ γράψω προσκύνημα διότη τόση εἶνε ἡ λατρεία τῶν Τηνίων διὰ τὸ ὡραῖο νησί των, τὸ ἔφερε μαζύ του ἀποτοιχίσας ἀπὸ τὸν καταρρέοντα μύλον τοῦ πάππου του.

Ὅταν τὸ εἶδα, πρώτην φοράν, ἠρώτησα τὴν προέλευσίν του. Μοῦ ἔκαμε τόσην ἐντύπωσιν ἡ ἀφέλεια τῆς συνθέσεως, συνδυασμένη μὲ τὴν ὡραίαν καὶ προσεκτικὴν ἐκτέλεσιν, ἡ οἰκονομία τοῦ χώρου, ἡ ἁρμονικὴ τοποθέτησις τῶν γραμμάτων καὶ πρὸ παντὸς ἡ κίνησις τῆς γυναικός, ἡ πτύχωσις τῶν φορεμάτων, ὥστε ἐνόμιζα ὅτι εὑρίσκομαι πρὸ ἔργου ἐξελιγμένου καλλιτέχνου καὶ ὅτι ἡ ἀφέλεια ἐκείνη ἦτο προμελετημένη ἀπὸ καλλιτέχνην γεμᾶτον γνῶσιν καὶ αὐτοπεποίθησιν.

Ὅταν ἄκουσα ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο εἶνε τοῦ πατέρα τοῦ Νικηφόρου Λύτρα, τότε ἐνόησα ὅτι ἡ ρίζα τοῦ δένδρου τῶν Λύτρα εἶχε καλλιτεχνικοὺς χυμοὺς γονίμους καὶ πλουσίους.

Ὁ Νικηφόρος Λύτρας, γεννηθεὶς τῷ 1832 εἰς τὸν Πύργον τῆς Τήνου, εἶνε μία ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

Τι ἔργον του, πλούσιον, ποικίλον, γεμάτο ἐπίμνωσιν καὶ ἐσωτερικότητα, ἐσκορπίσθη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ δυστυχῶς δὲν τὸ ἔχομεν πρόχειρον εἰς τὸν θαυμασμόν μας. Ἡ Πινακοθήκη μας μόλις πρὸ ὀλίγου κατώρθωσε νὰ ἀγοράσῃ τὸ «Μοιρολόϊ» καὶ ὀλίγα σκίτσα του ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ πάμπολλα ποὺ ἐξετέλεσεν ὁ μεγάλος τεχνίτης.

Ὅλη ἡ ζωή του ζωὴ μακρά, διότι ἀπέθανε κατὰ τὸ 1904, ἑβδομήκοντα δύο ἐτῶν, διῆλθεν εἰς ἐργασίαν ἐπίμονον, μὴ διακοπτομένην εἰμὴ κατὰ τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας του εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον. Ἐξετέλεσεν ἔργα πάσης ἐμπνεύσεως καὶ παντὸς εἴδους προσωπογραφίας, ἱστορικὰς συνθέσεις, οἰκογενειακὰς καὶ λαογραφικὰς σκηνάς, ὅλας μὲ τὴν αὐτὴν προσήλωσιν εἰς τὰς ἀκλονήτους ἀρχὰς τῆς τέχνης, μὲ μίαν κλασικὴν ἁπλότητα, δημιουργὸς μιᾶς τέχνης νεοελληνικῆς, ἡ ὁποία ἂν καὶ νεωτερίζοῦσα δὲν λησμονεῖ ποτὲ ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν μεγάλην κλασικὴν τέχνην, τὴν τέχνην τῆς βάσεως πάσης σχολῆς καὶ πάσης ἐμπνεύσεως.

Ὁ Λύτρας ἤνωσε τὴν ἁπλότητα πρὸς τὴν ἁρμονίαν, τίποτε τὸ ἐπίπλαστον, τίποτε τὸ περιττόν, καὶ πρὸ παντὸς καμμία προσπάθεια διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν καὶ νὰ δρέψῃ χειροκροτήματα.

Ἡ τέχνη του ἁβρὰ καὶ ποιητικὴ ἔμοιαζε μὲ τὴν ἀθόρυβον καὶ δημιουργικὴν ζωὴν ποὺ διήρχετο τότε τὸ ἔθνος μας μὲ τὰ πρῶτα ἐλεύθερα βήματά του. Ὁ λύχνος τῆς τέχνης, τρεμοσβύνων ἀπὸ αἰώνων, ἄναψε πάλιν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Λύτρα, ψυχὴν καλλιτέχνου καὶ δημιουργοῦ.

Ὁ Λύτρας διῆλθεν ὅλην σχεδὸν τὴν ζωήν του

Τὰ ἄνθη τοῦ Ἐπιταφίου
[Συλλογὴ κ. Χατζῆ Ἀργύρη]

εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὀνειρευόμενος μίαν ἀναγέννησιν τῆς τέχνης καὶ ἐργαζόμενος μὲ μόχθον δι' αὐτήν, παράγων ἔργά γνησίου Ἑλληνικοῦ χρώματος καὶ διδάσκων εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Ὅταν ἦλθε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔγινε μαθητὴς τοῦ Θειρσίου, διευθυνεοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολυτεχνείου, στεγαζομένου τότε εἰς τὴν ὁδὸν Πειραιῶς, ὅπου σήμερον τὸ Ὠδεῖον. Ὅταν ἐτελείωσε τὰς σπουδάς του, ἐστάλη ἀπὸ τὸν Ὄθωνα ὑπότροφος εἰς Μόναχον καὶ ἐκεῖ ἐσπούδασε μαζὺ μὲ τὸν Γκύζην εἰς τὴν περίφημον σχολὴν τοῦ Πιλλότι, τοῦ κατόπιν καὶ διευθυντοῦ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου.

Ὁ Λύτρας ἐκεῖ ἀνέπτυξεν ὅλον τὸ πλούσιον τάλαντόν του καὶ τὰ πρῶτα ἔργα του ἐκίνησαν τὴν προσοχὴν τῶν φιλοτέχνων, ἠγοράζοντο καὶ ἐξετιμῶντο ὅπως καὶ τὰ ἔργα τῶν κορυφαίων ζωγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μαζὺ μὲ τὸν Γκύζην, ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἐπεσκέφθησαν οἱ δύο Ἕλληνες ζωγράφοι τὴν Αἴγυπτον, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐργαζόμενοι πάντοτε καὶ παράγοντες ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔμειναν εἰς τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς καὶ ἄλλους φιλοτέχνους.

Τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε καὶ ὁ «Ζεϊμπέκης», εὑρισκόμενος σήμερον εἰς τὴν Πινακοθήκην Λοβέρδου. Τὸ ἴδιον θέμα μὲ μικρὰς παραλλαγὰς ἐξετέλεσε καὶ ὁ Γκύζης. Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Λύτρας, ἔγινε καθηγητὴς εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ ἡ διδασκαλία του ἦτο εὐσυνείδητος καὶ καρποφόρος.

Μαθηταί του ὑπῆρξαν ὅλοι οἱ καλλιτέχναι τῆς νέας Ἑλλάδος· ἀπὸ τοῦ Ἰακωβίδη μέχρι τοῦ Ροϊλοῦ, τοῦ Γερανιώτη, τοῦ Μαθιοπούλου καὶ τῶν νεωτάτων. Ἔμειεε καθηγητὴς ἐπὶ 37 ἔτη, καὶ δὲν διέκοψε τὴν διδασκαλίαν του, εἰμὴ δι' ὀλιγον καιρὸν παραιτηθείς, διότι δὲν ἤθελε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν πολιτικήν, ζητήσασαν νὰ ἐπιβληθῇ καὶ εἰς τὴν τέχνην. Κατόπιν ὅμως ὁμοθύμων παρακλήσεων ἐπανῆλθεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του.

Ἂν δὲν ἐγνώρισε τὸν πλοῦτον ὁ Λύτρας, ἐγνώρισεν ὅμως τὴν δόξαν. Ὀλίγοι ζωγράφοι ἀπήλαυσαν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν μαθητῶν των καὶ τῶν συγχρόνων των. Δυστυχῶς ἔζησεν εἰς μίαν ἐποχὴν ὅπου καὶ ὅσοι ἠγάπων τὴν τέχνην δέν ἐφαντάζοντο ὅτι τὰ ἔργα τῆς τέχνης εἶχον καὶ ἐμπορικὴν ἀξίαν, καὶ ὅτι ἔργα πωλούμενα τότε ἀντὶ ὀλίγων ἑκατοντάδων δραχμῶν καὶ σπανίως χιλιάδων θὰ ἤξιζαν μετ' ὀλίγον ἑκατομμύρια. Ὁ λόγος αὐτὸς ἔκαμεν ὥστε τὰ ἔργα τοῦ Λύτρα, ἐκτὸς ὀλίγων, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς χεῖρας ἐμπείρων φιλοτέχνων, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ εὕρου θέσιν εἰς ξένας Πινακοθήκας, ἐνῷ ἡ ἰδική μας Πινακοθήκη ἀγωνίζεται νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα ἔργον.

Ἡ πρό τιεος ἀποθανὼν Φερνάνδος Σερπιέρης ἦτο ἐκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ Λύτρα καὶ εἶχεν ἀρκετὰ ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μίαν θαυμαστὴν προσωπογραφίαν τῆς Κυρίας Σερπιέρη. Ἐπίσης ἡ οἰκογένεια Μιχ. Μελᾶ διετήρησεν ἔργα τοῦ Λύτρα καὶ τὰ ὀλίγα ἔργα του, τὰ ὁποῖα ἔμειναν ἐδῶ, φυλάσσονται ζηλοτύπως ἀπὸ τοὺς κατόχους των.

Ἡ τέχνη τοῦ Λύτρα ἦτο γνησίως Ἑλληνική. Ἐκτὸς τῆς ἀντιλήψεως, τὴν ὁποίαν εἶχε διὰ τὴν ἁπλότητα, εἶχε μίαν αὐθόρμητον καὶ ἀβίαστον ἀκρίβειαν τοῦ σχεδίου, ἄνευ μικρολογιῶν, γενικεύων χωρὶς νὰ παραλείπῃ νίποτε ἀπ' ὅ,τι ἔδιδε ζωὴν εἰς τὰ θέματά του, ἐσωτερικὸς χωρὶς ὑπερβολὰς ἀκράτου λυρισμοῦ χρωματιστής, ἁβρός, βαθύς, ἄνευ ἐπιπολαίων καὶ ἀχρήστων φωνασκιῶν καὶ πρὸ παντὸς Ἕλλην. Ἕλλην εἰς τὴν ἔμνευσιν, Ἕλλην εἰς τὴν σύνθεσιν, εἰς τὸ χρῶμα του, εἰς τὴν γραμμήν του.

Ὡς προσωπογράφος εἶχε τὰς αὐτὰς ἀρετάς. Χωρὶς νὰ παραλείπῃ τίποτε ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μοντέλου του, ἐξωγράφιζε καὶ τὴν ψυχήν του χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς δεξιοτεχνίαν τῆς ὁποίας δὲν ἐστερεῖτο ἄλλως τε.

Κατὰ βάθος κλασικιστὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς δυνάμενος νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῆς τεχνικῆς ἐμπνεύσεως, ἐκανέβασε τὸν ἑαυτόν του μὲ τρυφερότητα πρὸς τὸ μικρὸν ἔθνος του, θωπεύων τὴν μητρικὴν ψυχὴν καὶ προσπαθῶν ἀντὶ τοῦ μικροῦ καὶ φτωχικοῦ λύχνου, τὸν ὁποῖον τοῦ ἐκράτησε φιλοστόργως ἀναμμένον, πιστὴ ἑστιὰς διὰ τῶν αἰώνων τῆς δουλείας, νὰ ἀνάψῃ ἀκτινοβολοῦντα τὸν πυρσὸν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Προσωπογραφία τῆς Κας Σ.
[Ἰδιοκτησία τῆς οἰκογενείας Σερπιέρη]